

Samostatně do života Váš rádce v právních otázkách

Přechod z dětského domova do samostatného života je velmi důležitou, ale i náročnou kapitolou vašeho života.

Pravděpodobně se setkáte se spoustou nových situací. Zřejmě poprvé budete potřebovat hledat odpovědi na spoustu otázek. A protože toto je část, kterou bychom vám mohli usnadnit, pokusili jsme se pro vás vytvořit následující rozcestník. Ten vám pomůže zvládnout situace, s nimiž se budete na této cestě setkávat.

Ať už půjde o otázky týkající se prvních pracovních vztahů a zkušeností, financí a dluhů, vašich povinností, dokladů nebo třeba rodinných otázek, věříme, že pro vás bude užitečným zdrojem informací.

V tomto projektu spojili své síly advokáti České advokátní komory a Nadace Terezy Maxové dětem, aby poskytli nejen odborné právní odpovědi, ale i lidský pohled na situace, které mohou být nové a náročné.

Věříme, že tento rozcestník bude nejen nástrojem, jenž vám ulehčí rozhodování, ale také povzbuzením, že na to nejste sami.

Přejeme vám úspěšný start do nové kapitoly života!

NEJČASTĚJŠÍ (PRÁVNÍ) OTÁZKY, KTERÉ MOŽNÁ BUDETE ŘEŠIT A ODPOVĚDI NA NĚ

MŮJ NÁJEM A BYDLENÍ	7
Před začátkem nájmu:	7
1. Kde zjistím konkrétní informace o svých právech a povinnostech jako nájemník? ..	7
2. Jaké doklady potřebuji pro uzavření nájemní smlouvy?	7
3. Co když ještě nemám práci a nemám žádný příjem? Mohu si i tak najmout byt?	8
4. Co je to kauce u nájemní smlouvy? Proč ji musím platit?	9
5. Jak se sjednává úhrada nákladů na elektřinu, vodu a topení?	10
V průběhu nájmu	11
6. Co když chci bydlet s více lidmi v jednom bytě? Jak si máme rozdělit platby, povinnosti, kdo podepíše smlouvu?	11
7. Můžu si do bytu přibrat k bydlení další lidi? Musím to hlásit vlastníkovu bytu? A může mi to zakázat?	12
8. Mohu si do bytu brát hosty? Jsou nějaké limity návštěv?	14
9. Může pronajímatel vstupovat do bytu bez mého svolení? Můžu si něco přidělat nebo změnit v bytě?	14
10. Co když se mění vlastník bytu? Znamená to pro mě něco?	16
11. Jaký je rozdíl mezi trvalým a přechodným bydlištěm?	16
12. Může mi pronajímatel zakázat mít v bytě domácího mazlíčka?	18
13. Co když mi pronajímatel nechce povolit mít v bytě trvalý pobyt?	18
14. Co když potřebuji opravit něco v bytě? Kdo má povinnost to zajistit a kdo to zaplatí?	18
15. Co když je byt v havarijním stavu, jaká jsou má práva?	19
16. Jaké mám povinnosti, když něco v bytě rozbiju?	20
17. Můžou mi zvyšovat nájemné? Kdy a jak ano?	21
18. Co když nezvládnou platit nájemné? Co mi hrozí?	23
19. Co když neplatím služby?	24
Ukončení nájmu:	24
20. Jak mohu nájem ukončit? Potřebuji k tomu důvod, dodržet nějakou lhůtu?	24
21. Musím nájem ukončit písemně?	25
22. Jak získám zpět kauci po skončení nájmu?	26

23.	Co mi z kauce mohou strhnout?.....	26
24.	Co dělat, pokud mi pronajímatel nevrátí kauci?	27
25.	Za co mi můžou pronájem bytu ukončit?	28
26.	Co když s důvodem ukončení nájmu nesouhlasím a odejít nechci? Jak se mohu bránit? 29	
27.	Když mi nájem ukončí, do kdy musím odejít? A co se může stát, pokud byt po skončení nájmu neopustím?	29
28.	Jaké jsou moje povinnosti při vystěhování z bytu?	30
MOJE PRÁCE		31
Před začátkem práce:		31
29.	Jaké dokumenty potřebuji, když chci najít práci?.....	31
30.	Na co se mě mohou a nemohou ptát na pohovoru?	31
31.	Co je to pracovní smlouva a co by v ní mělo být?.....	32
32.	Na co si mám dát pozor, pokud podepisuji pracovní smlouvu?	32
33.	Je nějaká nejnižší částka, kterou mi za práci musí platit?.....	32
34.	Musím mít bankovní účet?.....	33
35.	Pokud mi nabízí mzdu například 25.000 Kč měsíčně, dostanu pak skutečně 25.000 Kč?	33
36.	Co když po mě chtějí, abych pracoval, ale nechtějí mi dát smlouvu?	34
37.	Co když mi nabízí práci „na dohodu“, co to pro mě znamená?.....	34
38.	Může po mě zaměstnavatel chtít v souvislosti s nástupem nějaké peníze?	36
39.	Co je živnostenský list a jak ho mohu získat?	36
40.	Co to je pracovat „na IČO“ a je to pro mě vhodné?	38
V průběhu práce:.....		39
41.	Jsou nějaké práce, které po mě nemohou chtít?.....	39
42.	Co když po mě chtějí jiné práce, než na kterých jsme se dohodli?	40
43.	Kolik času musím v práci strávit? Může mě zaměstnavatel nutit pracovat přesčas?	40
44.	Co když se cítím diskriminován nebo mě v práci šikanují? Jaká mám práva?....	41
45.	Co mohu dělat, když mi peníze za práci nezaplatí?.....	41
46.	Co když jsem nemocný? Mohu do práce nepřijít? Jak to musím hlásit, a jak to ovlivní mou výplatu?	42
47.	Co když nemohu přijít do práce z jakéhokoliv jiného důvodu?	42
48.	Co když zaspím do práce? Jak mám postupovat?.....	42
Ukončení práce:		43
49.	Za co se mi může stát, že mě vyhodí?	43

50.	Co když mě chtějí vyhodit za něco, co si myslím, že do těch povolených důvodů nespadá? Co s tím mohu zkusit dělat?	43
51.	Co když chci v práci skončit? Komu a jak to musím oznámit? A musím na to mít papír?	44
52.	Musím poté, co chci skončit, ještě chodit do práce?.....	44
53.	Co když si výpověď rozmyslím? Mohu ji ještě stáhnout?.....	45
54.	Jaké papíry mi musí při odchodu zaměstnavatel vydat a co s nimi?	45
	Když jsem bez práce:	46
55.	Jak dlouho mohu být bez práce, než se musím registrovat na Úřadu práce?.....	46
56.	Jak se zaregistruji na Úřadu práce?.....	46
57.	Co to znamená, být “na pracáku”? Co musím dělat a plnit?	48
	PRACOVNÍ PRÁVO A DLUHY	49
58.	Jaký je rozdíl mezi přednostní a nepřednostní exekucí? A kolik může být strháváno ze mzdy?.....	49
59.	Ucházím se o zaměstnání – může se zeptat budoucí zaměstnavatel na moje dluhy a případnou exekuci nebo insolvenční?	49
60.	Jak zjistím, kolik mám exekucí a popřípadě jestli jsem v nějakém soudním řízení	50
61.	Může mě navštívit exekutor v bydlišti, i když je dluh strháván ze mzdy?	50
62.	Může se mnou zaměstnavatel rozvázat pracovní poměr, když zjistí že mám insolvenční a exekuci na mzdě?.....	51
63.	Může si člověk v evidenci na úřadu práce přivydělat brigádně? Pokud ano, za jakých podmínek a do jaké výše, aby nebyl vyřazen z evidence ÚP?.....	51
64.	Zkoušky na řidičák jsem složil, ale řidičský průkaz jsem si nevyzvedl, a to bohužel již 7 let. Bylo mi sděleno, že to již možné není a že musím zkoušky udělat znovu. Je to tak?.....	52
	MOJE PENÍZE	53
65.	Jak mohu zjistit, jestli mám nějaké dluhy?	53
66.	Odpovídám za dluhy své biologické rodiny?.....	53
67.	Co je to platební rozkaz a co mám dělat, když ho dostanu?	54
68.	Na co si dát právně pozor, když někomu půjčuji peníze?.....	55
69.	Co je to exekuce a jak ji mohu zabránit?	55
70.	Jaké jsou moje možnosti, když nemám na splácení dluhu?.....	56
71.	Co když mi přijde výzva, že mám uhradit dluh, ale já na něj nemám?	57
72.	A co když vůbec nesouhlasím s tím, že bych ho měl platit?	58
73.	Jak se mohu bránit proti neoprávněným nárokům na zaplacení?	59
74.	Co je to insolvence a je to řešení pro mě?	60
75.	Co jsou úroky a co úroky z prodlení?	60

76.	Mohu se nějak vyhnout úrokům z prodlení?.....	61
77.	Co když mám společný dluh s někým jiným? Kdo ho musí platit?.....	61
78.	Co je to splátkový kalendář a jak mi může pomoci?	62
79.	Co když jsem ručil za někoho jiného a teď musím platit?.....	62
80.	Co když mám dluhy na bydlení, jak to řešit?.....	62
81.	Jak funguje oddlužení a je to možnost pro mě?.....	63
82.	Co když dluhy zdědím?	64
83.	Kde mohu získat poradenství ohledně dluhů a finančních problémů?	65
84.	Co to znamená „osobní bankrot“ – a je to možnost pro mě?.....	65
85.	Co to znamená „být bílý kůň“. Jaká jsou rizika?	66
86.	Co je to Milostivé léto? Může mi pomoci?.....	67
MOJE RODINNÉ ZÁLEŽITOSTI		68
Moje biologická rodina:.....		68
87.	Mám nějaké povinnosti vůči své biologické rodině?.....	68
88.	Mám vůči nim nějaká práva?	68
89.	Jak zjistit, zda mám právo na nějaké dědictví?.....	68
Já rodičem		69
90.	Co když se stanu rodičem? Jaké jsou mé práva a povinnosti?	69
91.	Kdy musím platit alimenty a jak se určuje a mění jejich výše?.....	70
92.	Co když na úhradu alimentů nemám?.....	71
93.	Co když chci vídat své dítě, ale druhý rodič nebo někdo další mi v tom brání? Co mohu dělat?.....	71
94.	Jak funguje střídavá péče a jak ji získat?	72
95.	Jak mohu získat plnou péči o své dítě?	72
96.	Jaké finanční povinnosti mám, pokud se stanu rodičem?.....	73
97.	Mohu adoptovat dítě/požádat o svěření dítěte do pěstounské péče?	73
98.	Mohu si vzít do péče mladšího sourozence, který je stále v domově?	74
MOJE DOKLADY A ORGANIZAČNÍ VĚCI		75
99.	Jaké osobní doklady musím mít? A jak je získám?	75
100.	Jak si zařídit občanský průkaz a k čemu všemu ho potřebuju?	76
101.	Jak můžu získat řidičský průkaz?	77
102.	Jaké doklady potřebuji k otevření bankovního účtu?	78
103.	Kdo může chtít kopírovat nebo půjčit mé doklady, a kdy mám zpozornět?.....	78
104.	Co je to rodné číslo a kde ho najdu?	80
105.	Jak získat rodný list nebo kopii rodného listu?.....	80
106.	Jak si zařídit zdravotní pojištění?.....	81

107.	Co je to trestní rejstřík a jak zjistit, jestli v něm něco mám?	82
108.	Jak se přihlásit k trvalému pobytu?	83
109.	Co je to elektronická identita a jak ji získat?	84
110.	Co když potřebuji sociální dávky, jak je zažádat?	84
111.	Jak si zařídit mobilní telefon nebo internet?	85
112.	Co když potřebuji cestovat do zahraničí? Jak si zařídit pas?	86
113.	Kdo je notář a kdy ho mohu potřebovat?	87
114.	Jak mohu změnit své jméno nebo příjmení?	87
115.	Co když potřebuji úředně ověřit dokumenty?	88
116.	Kde získám informace o svých právech a povinnostech jako občan?	89
SEZNAM AUTORŮ		90

MŮJ NÁJEM A BYDLENÍ

Před začátkem nájmu:

1. Kde zjistím konkrétní informace o svých právech a povinnostech jako nájemník?

Základní přehled tvých práv a povinností jako nájemce by měl být obsažen hlavně v nájemní smlouvě, která musí být ze zákona sjednána písemně.

Taková smlouva může být ale v některých případech velmi stručná a v detailech odkazovat na obecnou zákonnou úpravu. Ta je obsažena v občanském zákoníku, zejména pak v ustanovení § 2235 a násl.

Ujednání obsažená ve smlouvě mají přednost před úpravou v občanském zákoníku. Zákonná úprava chrání práva nájemce a ve smlouvě tak není možné sjednat ujednání zkracující práva nájemce, tedy jakákoli ujednání, která by byla pro nájemce „horší“, než předepisuje zákon.

Základním právem nájemce je dočasné užívání pronajímaného bytu či domu; základní povinností je užívat byt dle nájemní smlouvy, dodržovat pravidla obvyklá pro chování v domě a platit řádně a včas nájemné a související služby.

Pokud si nejsi jistý nebo ti přijde smlouva komplikovaná, kontaktuj ideálně ještě před jejím podpisem právníka.

Zpracovatel: *Petra Kočí*

2. Jaké doklady potřebuji pro uzavření nájemní smlouvy?

Pro uzavření nájemní smlouvy budeš potřebovat především svůj doklad totožnosti – obvykle občanský průkaz, popř. cestovní pas. Může se stát, že po tobě pronajímatel bude dále požadovat písemný doklad, který prokáže, že máš prostředky na uhrazení nájemného a dalších služeb. Typicky se může

jednat o potvrzení o příjmu ze zaměstnání nebo výpis z tvého bankovního účtu.

Je také běžnou praxí, že si pronajímatel zjišťuje, zda proti tobě není vedeno exekuční řízení, a to prostřednictvím Centrální evidence exekucí, kde jsou exekuce evidovány.

Zpracovatel: *Petra Kočí*

3. Co když ještě nemám práci a nemám žádný příjem? Mohu si i tak najmout byt?

Najít bydlení, pokud nemáš žádný příjem ani dostatek financí na úhradu nájemného, může být obtížné. Pokud už žiješ v nájemním bytě, nebo byt teprve hledáš, je důležité o této skutečnosti otevřeně komunikovat s pronajímatelem. Záleží na vůli pronajímatele, nicméně může být například otevřený dohodě ohledně postupného splácení nájemného nebo odpracování části nájemného, pokud byt vlastními silami renovuješ apod. Další možností je obrátit se v tvé obci nebo městské části na obecní úřad/úřad městské části a dotázat se na pronájem tzv. „**městského bytu**“ pro osoby v sociální tísní. Více informací pro obyvatele Prahy nalezneš tady: https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/zivot_v_praze/bydleni/jsem_v_byto_ve_nouzi/index.html.

Pokud nejsi z Prahy, zkus se zeptat na infocentru tvého obecního/městského úřadu.

Stát také poskytuje osobám ve finanční nouzi pomoc ve formě dávky státní sociální podpory – příspěvku **na bydlení**. Jedná se o dávku, která přispívá tobě nebo tvé rodině na úhradu nákladů souvisejících s bydlením.

O přiznání dávky musíš písemně požádat. Nárok na výplatu dávky vzniká dnem podání žádosti a nárok lze uplatnit max. 3 měsíce zpětně. Více informací ti sdělí na jakékoli pobočce Úřadu práce nebo je nalezneš zde: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-bydleni>.

Zpracovatel: *Petra Kočí*

4. Co je to kauce u nájemní smlouvy? Proč ji musím platit?

Kauce, nazývána též jako jistota, je **peněžitou částkou, kterou ty jako nájemce uhradíš pronajímateli** (budto v hotovosti nebo na jeho bankovní účet) **za účelem zajištění svých případných dluhů z nájmu.**

Předpokladem pro úhradu kauce je její **výslovné ujednání**. Zákon její automatickou úhradu nepředpokládá. S pronajímatelem se tedy musíte výslovně dohodnout na tom, že jsi povinen kauci hradit. Nezáleží při tom na tom, zda je takové ujednání o kauci obsaženo přímo v nájemní smlouvě či v jejím samostatném dodatku.

Stejně jako kauci samotnou, i její splatnost si můžete ujednat. Kauce může být uhrazena v hotovosti ihned při podpisu nájemní smlouvy, či na bankovní účet pronajímatele do několika pracovních dnů. Pronajímatel dokonce může nájemci umožnit úhradu kauce formou splátek.

Kauce **nesmí ve svém souhrnu přesáhnout částku odpovídající výši trojnásobku měsíčního nájemného**. Pokud je tedy např. ujednáno nájemné ve výši 20.000 Kč, nesmí kauce převýšit částku 60.000 Kč. Kdybyste si však s pronajímatelem ujednali v nájemní smlouvě i smluvní pokutu (která také slouží k zajištění nájemcových povinností), byla by do shora uvedeného limitu (tj. trojnásobek měsíčního nájemného) započítána i výše smluvní pokuty. Pokud by si tedy pronajímatel ponechal na úhradu tvých neuhrazených dluhů nájemce kauci do výše tří nájmu, nemohl by po tobě pak požadovat i úhradu smluvní pokuty. Pokud by však kauce dosahovala výše pouhých dvou nájmu, pak by po tobě pronajímatel mohl požadovat, abys mu uhradil i onu smluvní pokutu ve výši jednoho nájemného. To proto, aby celkový součet byl trojnásobek měsíčního nájemného.

Co se týče **vrácení kauce**, pokud ke dni skončení nájmu splníš veškeré své závazky, tj. nedlužíš nic z nájemného a byt je v pořádku předán zpět pronajímateli, je pronajímatel povinen kauci nájemci vrátit v plné výši. Máš také nárok na úroky ze složené kauce. Pronajímatel ti může vrátit kauci v hotovosti či bankovním převodem, nezáleží přitom na tom, jakým způsobem jsi ji původně uhradil. Kauce by ti však měla být vrácena včas, a to nejpozději ke dni skončení nájmu, nedohodnete-li se s pronajímatelem jinak.

5. Jak se sjednává úhrada nákladů na elektřinu, vodu a topení?

V **nájemní smlouvě** si s pronajímatelem sjednáš, jaké služby spojené s užíváním bytu zajišťuje pronajímatel a jaké si musíš zajistit sám (např. elektrická energie či plyn). Za služby spojené s užíváním bytu se dle zákona č. 67/2013 Sb. o poskytování plnění spojených s užíváním bytu a nebytových prostorů v domě s byty považují zejména dodávka tepla a teplé vody, dodávka (studené) vody a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, umožnění příjmu rozhlasového a televizního signálu, provoz a čištění komínů a odvoz komunálního odpadu.

Úhradu za služby je možné sjednat dvojím způsobem – buď ve formě **paušální platby**, nebo formou záloh na skutečnou výši nákladů. V případě druhé možnosti si musíte předem dohodnout i způsob zúčtování.

Pokud je platba za služby v nájemní smlouvě sjednána paušálně, nevyúčtovává se. Výjimkou je situace, kdy máš sjednán nájem na dobu delší než 24 měsíců nebo na dobu neurčitou – pak nelze do paušální platby zahrnout platbu za dodávku tepla a teplé vody, dodávku vody a odvádění odpadních vod. Platby za tyto služby ti musí pronajímatel vždy vyúčtovat dle skutečné spotřeby.

Pokud je platba za služby sjednána jako zúčtovatelná záloha, pronajímatel je povinen ti skutečnou výši nákladů za jednotlivé služby **vyúčtovat** vždy za zúčtovací období (typicky kalendářní rok) a vyúčtování ti doručí nejpozději do 4 měsíců od skončení zúčtovacího období (tj. do 30.4. daného roku). Ve smlouvě by měla být ujednána i splatnost případného nedoplatku či přeplatku.

Pronajímatel má právo změnit v průběhu roku měsíční zálohu za služby v míře, která odpovídá změně ceny služby. Novou výši měsíční zálohy může pronajímatel požadovat nejdříve od 1. dne měsíce následujícího po doručení oznámení o nové výši zálohy.

Pokud pronajímatel požaduje, aby sis některou ze služeb zajišťoval samostatně – typicky elektřinu a/nebo plyn, zjisti si v první řadě, jací dodavatelé v daném místě službu poskytují. Následně si u jednotlivých dodavatelů zjisti smluvní podmínky a porovnej je, popř. použij ověřený srovnávač dodavatelů energií zřízený Energetickým regulačním úřadem – zde: <https://www.eru.cz/srovnavece-kalkulatory>.

Dej si zejména pozor na neověřené poskytovatele energií a tzv. energetické šmejdy.

V souvislosti se službami si pamatuj, že jako nájemce máš povinnost bezodkladně oznámit pronajímateli změnu v počtu osob obývajících tvůj byt. Počet osob je totiž důležitý pro rozúčtování služeb.

Zpracovatel: *Petra Kočí*

V průběhu nájmu

6. Co když chci bydlet s více lidmi v jednom bytě? Jak si máme rozdělit platby, povinnosti, kdo podepíše smlouvu?

Spolubydlení může být dobrý způsob, jak snížit náklady na bydlení, vždy je ale dobré si už na začátku jasně nastavit pravidla mezi všemi tvými spolubydlíci.

Kdo podepíše smlouvu s pronajímatelem bude záležet hlavně na vůli pronajímatele – jestli bude ochoten mít jako nájemce ve smlouvě více než jednu osobu.

Pokud pronajímatel souhlasí s uzavřením smlouvy s více osobami, doporučujeme volit tuto variantu – tzv. **společný nájem** (dle ustanovení § 2270 občanského zákoníku). Společní nájemci mají totiž stejná práva i povinnosti a jsou zavázáni společně a nerozdílně. To znamená, že takoví spolubydlíci jsou povinni plnit tzv. „jeden za všechny, všichni za jednoho“. Variantou společného nájmu tak předejdete situaci, že by celý závazek z nájemní smlouvy a jeho plnění zůstalo pouze na jedné osobě, která bude uvedena ve smlouvě jako nájemce.

V opačném případě, bude-li jako nájemce **v nájemní smlouvě uvedena jen jedna osoba** (jeden ze spolubydlících), je tato osoba zavázána z nájemní smlouvy sama, tj. zejména je na ní, aby řádně a včas hradila nájemné a další platby spojené s užíváním bytu. Osoba uvedená jako nájemce by si měla se svými spolubydlíci jasně sjednat, kdy jí ostatní budou platit svůj podíl na nájemném a zálohách na služby. Ideální je nastavit splatnost o několik dní dříve, než je splatné nájemné vůči pronajímateli.

Dále platí, že pronajímatel by měl být před podpisem nájemní smlouvy srozuměn s tím, že v bytě budou s nájemcem bydlet další osoby (jejich počet) a udělit k tomu souhlas. Ideální je vložit do nájemní smlouvy ujednání, v němž pronajímatel udělí výslovný souhlas s užíváním bytu pro všechny konkrétní spolubydlící.

Rozdělení plateb za nájem bytu mezi spolubydlícími si můžete dohodnout buď rovnoměrně – tj. nájemné a další platby se dělí rovným dílem mezi všechny spolubydlící, nebo nerovnoměrně – například v závislosti na velikosti pokojů nebo v situaci, kdy jeden ze spolubydlících užívá jeden pokoj sám a ostatní bydlí pohromadě v dalším pokoji.

Aby nedocházelo ke zbytečným sporům mezi spolubydlícími, doporučujeme sjednat stručnou **písemnou dohodu o spolubydlení**, kde si společně dohodnete pravidla společného fungování v bytě. Dohoda by měla myslet zejména na ujednání o rozdělení nájemného a dalších nákladů mezi spolubydlící (zejména náklady na věci do domácnosti jako jsou uklízací potřeby, toaletní papír atd.), dohodu ohledně společných prostor, úklidu, užívání vybavení i případné podmínky pro situaci, kdy bude některý ze spolubydlících chtít společné bydlení opustit.

Zpracovatel: *Petra Kočí*

7. Můžu si do bytu přibrat k bydlení další lidi? Musím to hlásit vlastníkovu bytu? A může mi to zakázat?

Ano, obecně můžeš žít v bytě s kýmkoliv dalším, avšak za splnění určitých **podmínek**. Osoby žijící s tebou trvale v bytě se označují jako „**členové domácnosti**“. Pokud to nemáš výslovně uvedeno v nájemní smlouvě, k přibrání dalšího člena domácnosti nepotřebuješ souhlas pronajímatele. Pokud je tato podmínka uvedena v nájemní smlouvě, vždy ti musí pronajímatel dát předem písemný souhlas. Podmínka předchozí souhlasu se ale neuplatní v případě, že s tebou má v bytě žít osoba blízká, tedy třeba rodiče, prarodiče, děti, manžel, druh, partner či sourozenec.

Pronajímatel má právo požadovat, aby v bytě žil jen takový počet osob, který je přiměřený velikosti bytu a umožňuje žít v obvyklých pohodlných a

hygienicky vyhovujících podmínkách. Jaký počet osob žijících v bytě je ještě únosný, je třeba posuzovat vždy individuálně (podle velikosti bytu, počtu obytných místností, koupelen atp.).

Zvýšení i snížení počtu členů domácnosti v bytě jsi povinen pronajímateli ohlásit bez zbytečného odkladu (tzn. v řádu dnů). Pokud neoznámíš zvýšení členů domácnosti do dvou měsíců, může to být důvodem k výpovědi z nájmu bytu.

Přesná pravidla k přijímání členů domácnosti najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2272 a § 2273.

Vedle členů domácnosti s tebou může v nájemním bytě žít i **podnájemce**, tedy můžeš dát např. jeden pokoj do tzv. podnájmu. To znamená, že vlastně „pronajmeš“ neužívanou či málo užívanou část bytu a budeš za to od svého podnájemce požadovat nájemné. V takovém případě se uplatní podobná pravidla jako v přijímání dalších členů domácnosti (předchozí souhlas pronajímatele pouze, pokud je to ujednáno ve smlouvě, nikoliv k osobám blízkým a požadavky na dodržení hygienicky vyhovujících podmínek bydlení).

Pokud nemáš v úmyslu v nájemním bytě dál žít a chceš ho dát do podnájmu celý, předchozí souhlas pronajímatele potřebuješ vždy, a to opět písemně. Souhlas může být součástí nájemní smlouvy nebo udělen zvlášť. Nevjádřili se pronajímatel k žádosti o souhlas s podnájemem ve lhůtě jednoho měsíce, má se za to, že s podnájemem souhlasí. Pronajímatel má ale také možnost v nájemní smlouvě předem podnájem celého bytu úplně zakázat.

Pokud porušíš některou z podmínek předchozího souhlasu k podnájmu nebo pokud dáš do podnájmu celý byt i přes zákaz, hrubě tím porušíš svou povinnost. Na základě toho můžeš dostat **výpověď z nájmu**.

Podnájem skončí vždy nejpozději s nájmem. Přesná pravidla k podnájmu najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2274 až § 2278.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

8. Mohu si do bytu brát hosty? Jsou nějaké limity návštěv?

Ano, jako nájemce si do bytu můžeš brát hosty a pronajímatel ti to nemůže zakázat ani omezit. Pokud by nájemní smlouva obsahovala ustanovení, které ti zakazuje vodit si do bytu návštěvy, je takové ustanovení neplatné a nemusíš se jím řídit. Taktéž není nutné pronajímateli návštěvy hlásit.

Je však rozdíl mezi **hostem** a tzv. **členem domácnosti** (k pravidlům přijímání nových členů domácnosti viz otázka 7). Host přišel pouze na krátkodobou návštěvu s tím, že po uplynutí nějaké doby odejde. Člen domácnosti v bytě již trvale bydlí a má úmysl tam i bydlet. Odlišení hosta od člena domácnosti může někdy dělat problémy. Návštěvy nemusí trvat jen dny, mohou to být i měsíce (např. v případě zahraniční návštěvy). Jako pomůcka mi může sloužit limit 2 měsíců. Tedy že se o návštěvu již nejedná, pokud doba pobytu přesáhne 2 měsíce. Musíš však mít na paměti, že se doba trvání návštěvy posuzuje vždy individuálně, případ od případu.

Ač pronajímatel nemůže návštěvy v bytě nijak omezovat, limity návštěv vyplývají zejména z práv ostatních obyvatel domu, kde se byt nachází. Návštěvy tudíž nesmí nad obvyklou míru obtěžovat ostatní obyvatele domu, typicky hlukem či nepořádkem.

Možnost přijímat v bytě jakékoliv návštěvy zakládá občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2272 odst. 1 věta první.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

9. Může pronajímatel vstupovat do bytu bez mého svolení? Můžu si něco přidělat nebo změnit v bytě?

Ano, pronajímatel má právo vstoupit do bytu. Ve většině případů ti tento záměr musí **předem ohlásit**, a to v přiměřené době (typicky alespoň v řádu několika dnů). Je vhodné si ujednat v nájemní smlouvě, jak moc dopředu musí pronajímatel zamýšlený vstup do bytu ohlásit. Rozsah a četnost vstupů musí být omezeny na konkrétní účel (prohlídku, opravu nebo údržbu). Pro vstup tedy musí mít pronajímatel důvod a pak mu jej musíš umožnit.

Do bytu může pronajímatel vstoupit bez ohlášení jen z výjimečných důvodů, které jsou vyjmenovány v občanském zákoníku. Tím hlavním důvodem je předejití škodě, tedy např. v případě protékající vody nebo přímo hrozícího požáru. Pokud by ti v souvislosti s návštěvami majitele bytu vznikly nepřiměřené obtíže, máš nárok na slevu z nájemného.

Pokud se nájem chýlí ke konci (zbývají poslední 3 měsíce), musíš v této době pronajímateli umožnit vstup do bytu za účelem konání prohlídek jiným zájemcům o pronájem, jestliže ti to v přiměřené době předem oznámí (opět se jedná řádově o dny). Jako nájemce máš právo být při takové prohlídce přítomen. I v tomto případě máš nárok na slevu z nájemného, pokud by ti v souvislosti s návštěvami zájemců vznikaly nepřiměřené obtíže.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2219 a § 2233.

Ano, byt si můžeš upravit, obecně však pouze s **písemným souhlasem pronajímatele**. Menší změnu (např. přitlučení hřebíku do zdi či přestavení nábytku ve vlastnictví pronajímatele) můžeš provést i bez souhlasu pronajímatele, pokud ji bude možné při skončení nájmu odstranit tak, že nebude poznat, že byl zásah do bytu proveden.

Souhlas k provádění změn může být buď už součástí nájemní smlouvy, nebo může být udělen zvlášť pro konkrétní případ. V případě, že změnu potřebuješ provést kvůli svému zdravotnímu postižení nebo zdravotnímu postižení členů tvé domácnosti a pronajímatel s ní bez vážného a spravedlivého důvodu nesouhlasí, můžeš se obrátit na soud. U soudu pak můžeš požadovat, aby soud nahradil souhlas pronajímatele. Náklady na úpravu hradíš ty (pokud se s pronajímatelem výslovně nedohodneš, že je ponese on). Pravidla případného odstraňování změn provedených nájemcem při skončení nájmu jsou uvedena u otázky 14. Konkrétní pravidla k úpravám v bytě provedených nájemcem najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2263 a podpůrně v § 2220 odst. 1.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

10. Co když se mění vlastník bytu? Znamená to pro mě něco?

Pronajímatel má po celou dobu trvání nájmu právo byt prodat nebo darovat. Při prodeji či darování bytu však nájem nezaniká a práva a povinnosti pronajímatele přechází na nového vlastníka bytu. Na nového pronajímatele však nepřechází ty povinnosti, které byly v nájemní smlouvě ujednány nad rámec zákona. Těmi může být například závazek pronajímatele provádět v bytě zásadnější údržby a opravy než ty, které jsou vymezeny v zákoně. I tyto povinnosti na nového pronajímatele přejdou, pokud o nich musel při koupi či darování bytu vědět (např. když mu původní vlastník nájemní smlouvu ukázal).

Nový pronajímatel ti nemůže dát výpověď z bytu kvůli tomu, že se změnil vlastník pronajímaného bytu. Tu by ti mohl dát pouze tehdy, pokud by uplatnil některý z tzv. výpovědních důvodů (k tomu viz blíže odpověď na otázku 25). Pokud máš uzavřenou nájemní smlouvu na dobu určitou, skončí k datu uvedenému ve smlouvě (pokud nedojde k jejímu opakovanému prodloužení se souhlasem nového pronajímatele).

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2221 až § 2224.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

11. Jaký je rozdíl mezi trvalým a přechodným bydlištěm?

V českých zákonech nic jako „trvalé bydliště“ nebo „přechodné bydliště“ nenajdeš. Právní řád pracuje pouze s termíny **„trvalý pobyt“** a **„bydliště“**. Přestože se oba termíny týkají místa, kde člověk trvale pobývá, mají odlišné významy a právní důsledky. Není také vyloučeno, že místo trvalého pobytu a bydliště je jedno a to samé. Základní rozdíly mezi těmito pojmy lze shrnout takto:

Trvalý pobyt (často chybně označovaný jako trvalé bydliště) je úřady zapsané místo tvého pobytu. Slouží zejména k evidenci obyvatel a pro styk s úřady. Na tuto adresu ti budou zpravidla zasílány důležité úřední a soudní dokumenty a je jedno, zda se na daném místě vyskytuješ. Trvalý pobyt můžeš mít vždy pouze jeden a pokud jej chceš změnit, musíš to příslušnému

úřadu v místě nového trvalého pobytu ohlásit (se změnou se bude pojit např. výměna občanského průkazu a dalších dokladů).

Přesná pravidla k trvalému pobytu najdeš v zákoně o evidenci obyvatel (zákon č. 133/2000 Sb.) v § 10 až § 12a.

Bydlištěm je místo, kde skutečně dlouhodobě bydlíš bez ohledu na to, zda je toto místo někde evidováno. Bydliště můžeš měnit často bez povinnosti to někomu ohlašovat a můžeš jich mít i více. S bydlištěm bývá také často spojena adresa pro doručování pošty, neboť je pro tebe výhodnější si dokumenty nechat doručovat tam, kde se skutečně vyskytuješ. Odesílatele ale samozřejmě musíš vždy informovat, že na tuto adresu chceš zasílat poštu, neboť jinak se o ní nedozví.

Zákonnou definici pojmu bydliště najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 80.

Je důležité si pamatovat, že správné označení bydliště a trvalého pobytu může mít významné dopady na různé oblasti tvého života. Proto musíš věnovat pozornost tomu, zda někomu sděluješ či vyplňuješ (do smlouvy, formuláře, podání na úřady atp.) bydliště či místo trvalého pobytu, pokud to jsou dvě rozdílné adresy.

Pro zajímavost: Historicky se užívaly také „přechodné bydliště“ nebo „přechodný pobyt“. Jedná se o pozůstatek minulého režimu, kdy se přechodný pobyt přihlašoval a byl spojen s povinností občana hlásit svůj pobyt. Taková povinnost by dnes byla v rozporu se svobodou pohybu, a proto neexistuje. Po roce 1989 označoval přechodný pobyt potvrzení vydávané občanovi EU, který v ČR chtěl pobývat přechodně po dobu delší než 3 měsíce. Od srpna 2021 se tento dokument označuje jako „osvědčení o registraci“.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

12. Může mi pronajímatel zakázat mít v bytě domácího mazlíčka?

Ne, jako nájemce máš právo chovat v bytě zvíře. Podmínkou je, že takový chov nesmí působit pronajímateli nebo ostatním obyvatelům domu obtíže nepřiměřené poměrům v domě. Vyvolá-li chov zvířete potřebu zvýšených nákladů na údržbu společných částí domu, musíš tyto náklady nahradit pronajímateli.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2258.

Zpracovatel: *Tereza Patočková*

13. Co když mi pronajímatel nechce povolit mít v bytě trvalý pobyt?

K přihlášení trvalého pobytu v pronajatém bytě **nepotřebuješ souhlas pronajímatele**.

Na úřadě stačí doložit oprávněnost užívání předmětného bytu. Tuto povinnost splníš předložením nájemní smlouvy.

Přesná pravidla najdeš v zákoně o evidenci obyvatel (zákon č. 133/2000 Sb.) v § 10 odst. 6 písm. c).

Zpracovatel: *Tereza Patočková*

14. Co když potřebuji opravit něco v bytě? Kdo má povinnost to zajistit a kdo to zaplatí?

Údržbu bytu lze rozdělit na **běžnou údržbu** a **větší opravy**. V zásadě platí, že **ty jako nájemce máš na starosti běžnou údržbu a drobné opravy**, zatímco **pronajímatel musí udržovat byt ve stavu způsobilém k užívání a hradit větší opravy bytu**. Vyplývá to z § 2257 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.).

Co to v praxi znamená? Ty by ses měl postarat například o pravidelný úklid, čištění a udržování spotřebičů, výměnu žárovek, či opravy dveří či oken, a

další opravy, které nepřesáhnou částku 1.000 Kč. Pronajímatel má na starosti například zajištění dodávky vody, tepla a elektřiny, nebo opravu topení.

Vymezení pojmů běžná údržba a drobné úpravy související s užíváním bytu jsou upraveny v nařízení vlády č. 308/2015 Sb.

Souhrnné informace k řešení závad v bytě najdeš i zde:

<https://www.dtest.cz/clanek-7083/jak-na-reseni-zavad-v-najemnim-byte>.

Zpracovatel: *Anežka Selingerová*

15. Co když je byt v havarijním stavu, jaká jsou má práva?

Pronajímatel má obecnou povinnost udržovat po dobu nájmu byt ve stavu způsobilém k užívání. Ty jako nájemce máš tedy právo požadovat po pronajímateli, aby byt v takovém stavu udržoval.

Pokud se máš stěhovat do bytu, který je v havarijním stavu, můžeš odmítnout se do bytu nastěhovat do doby, než ho pronajímatel dá do pořádku; v této době nejsi povinen platit nájemné. Pokud se nastěhuješ, máš právo požadovat po pronajímateli splnění smlouvy, tj. uvedení bytu do sjednaného stavu, než se tak stane máš právo na slevu z nájemného.

V případě, že havarijní stav bytu nastane v průběhu nájmu (popř. vznikne jiná podstatná vada) je nutné o této skutečnosti pronajímatele informovat a vyzvat ho k odstranění závadného stavu, a to bez zbytečného odkladu. Do doby odstranění vady máš právo na slevu z nájemného.

I když zákon neuvádí, jakou formou má být vedena komunikace, lze jedinečně doporučit, aby veškeré výzvy a jiná komunikace byla vedena písemně pro zajištění důkazů v případě pokračování sporu.

Pozor: výše uvedené neplatí, pokud jsi o havarijním stavu mohl a měl vědět v okamžiku uzavření smlouvy. Je dobré tak vždy jít na prohlídku bytu předtím, než se podepíše nájemní smlouva. V rámci podpisu nájemní smlouvy je pak vhodné udělat podrobný protokol o stavu bytu, a zároveň si udělat i fotografie jeho stavu.

V případě, že havarijní stav byl způsoben nevhodným používáním bytu z tvé strany, má naopak pronajímatel právo požadovat náhradu škody.

Uvedené vyplývá z občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) z § 2244, § 2245 a § 2257.

Zpracovatel: *Anežka Selingerová*

16. Jaké mám povinnosti, když něco v bytě rozbiju?

Pokud se stane, že jako nájemce v bytě něco rozbiješ, je potřeba o tom **informovat pronajímatele**, tedy vlastníka bytu. Takové oznámení by mělo být učiněno co nejdříve a nejlépe písemně (například e-mailem). Rozbitou věc či poškozenou část bytu si také **vyfoť**. Fotografií udělejte klidně více tak, aby na nich bylo dobře vidět poškození – to proto, abys měl zdokumentovanou povahu a rozsah poškození.

V případě poškození bytu (ať už způsobeného omylem či úmyslně) budeš mít jako nájemce **povinnost nahradit pronajímateli škodu**. Pokud jsi na začátku nájmu složil kauci (jistotu), může ji pronajímatel na náhradu škody použít. Pokud by výše škody byla vyšší než složená kauce, bude třeba zbývající částku doplatit. Stejně tak je možné škodu uhradit z pojištění nájemce, máš-li nějaké pojištění odpovědnosti sjednané. V takovém případě je nezbytné poškození jako pojistnou událost bezodkladně nahlásit na tvou pojišťovnu.

Lze doporučit, a to zejména u závažnějších škod, abys opravu konzultoval s pronajímatelem. Pronajímatel ti může například předat kontakt na vhodného odborníka či pomoci opravu zajistit. Nezapomeň také prostudovat tvou nájemní smlouvu, zda neobsahuje ohledně oprav speciální povinnosti.

Při závažných událostech, jako je například požár, může nastat několik různých situací. Pokud požár jako nájemce způsobíš svým jednáním – například zapálenou svíčkou, od které chytanou záclony, budeš za škodu vzniklou pronajímateli (či jiným osobám) odpovídat. Pro tyto případy je však obvykle v nájemních smlouvách uložena nájemci povinnost sjednat si

odpovídající pojištění, ze kterého je pak škoda hrazena. Za požár však nebudeš odpovídat, pokud k němu došlo v důsledku takzvané vyšší moci (například do domu uhodil blesk) nebo jednáním jiné osoby (například pronajímatele či souseda).

A na závěr ještě jedno doplnění – pokud jako nájemce rozbiješ vlastní věc (například tvůj gauč, který sis si do bytu sám koupil), nemusíš samozřejmě pronajímateli nic hlásit ani mu nahrazovat škodu.

Zpracovatel: *Tereza Koukalová*

17. Můžou mi zvyšovat nájemné? Kdy a jak ano?

Pronajímatel ti **může zvyšovat nájemné, ale musíš s tím jako nájemce souhlasit. Tvůj souhlas s pravidelným zvyšováním nájemného je buď již součástí nájemní smlouvy** nebo se můžeš s pronajímatelem **na jednorázovém zvýšení dohodnout zvlášť** během nájmu. Máš dokonce i možnost dohodnout se v nájemní smlouvě s pronajímatelem na úplném vyloučení zvyšování nájemného.

Pokud je ustanovení o pravidelném zvyšování nájemného obsaženo již v nájemní smlouvě, jedná se nejčastěji o tzv. **inflační doložku**. Na jejím základě dochází ke každoročnímu zvyšování nájemného (většinou k 1. lednu) podle předem určeného ukazatele. Tím bývá nějaký index inflace v celé ČR. Jelikož v případě inflační doložky dochází ke zvyšování automaticky, musíš si dát při placení nájemného pozor, abys jej k požadovanému datu zaplatil již ve správné výši.

Pokud se spolu na zvýšení nájemného nedohodnete a pokud jeho zvýšení nájemní smlouva přímo nevyklučuje, uplatní se pravidla v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Pronajímatel se na tebe může obrátit s návrhem na zvýšení nájemného.

Takový návrh má však svá pravidla.

- Návrh musí být písemný.
- Nejdříve tak může učinit za rok od posledního zvýšení nájemného. V praxi ti tedy může navrhnout zvýšení nájemného maximálně jednou ročně.
- Limit, o kolik ti může pronajímatel navrhnout zvýšení nájemného, je **20 %** a to včetně zvýšení, ke kterému došlo **v posledních třech letech**.

Příklad: Pokud bys tedy jako nájemce platil nájemné ve výši 10.000 Kč a pronajímatel by ti po jednom roce zvedl nájem o 1.000 Kč a po dalším roce také, třetí rok ti již nájem zvýšit nemůže. Došlo by totiž k navýšení o více než 20 % za 3 roky. Pokud je tedy nájemné 10.000 Kč, pronajímatel jej může zvýšit maximálně o 2.000 Kč v průběhu tří let.

Výsledná výše nájemného navíc nesmí překročit takzvané **obvyklé nájemné**. Tím se myslí výše nájemného za obdobný byt v místě nájmu sjednaný za obdobných podmínek. Obvyklé nájemné se zjišťuje přípisem realitních kanceláří nebo znaleckým posudkem.

Pokud by pronajímatelův návrh na zvýšení nájemného nesplňoval výše uvedená 4 pravidla, vůbec se jím nemusíš zabývat. Pokud však návrh bude správný a ty s ním i přesto do 2 měsíců souhlasit nebudeš, může se pronajímatel obrátit na soud. Žalobu o zvýšení nájemného musí podat do dalších 3 měsíců. V soudním řízení může pronajímatel navrhnout zvýšení přesahující 20% limit.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2248 a § 2249.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

18. Co když nezvládnou platit nájemné? Co mi hrozí?

Neplacení nájemného je jedno z nejdůležitějších porušení povinností nájemce a hrozí ti za něj zaplacení **úroků z prodlení** a **smluvní pokuty** (pokud byla ujednána v nájemní smlouvě) a v nejkrajnějším případě až **výpověď z nájmu**.

Pokud jen **jednou** nezaplatíš nájemné, pronajímatel ti může poslat **upomínku**. Ta musí obsahovat výzvu k zaplacení dluhu a upozornění na další možné následky.

Jestliže poté nezaplatíš **ani další (druhý měsíc)**, jedná se o hrubé porušení povinnosti nájemce. Na tomto základě ti může pronajímatel dát **výpověď s tříměsíční výpovědní dobou**.

Pokud nezaplatíš **ani třetí měsíc**, pronajímatel tě písemně vyzval k nápravě a ty ani po této výzvě nezaplatil, jedná se o zvláště závažné porušení povinnosti nájemce. Pronajímatel ti v tomto případě může dát **okamžitou výpověď z nájmu**, tedy bez výpovědní doby.

Pozor, v obou případech se nemusí jednat o měsíce jdoucí za sebou, rozhodující je součet dlužné částky. Ten musí odpovídat násobkům nájemného a služeb dohromady za 2 nebo 3 měsíce. Pokud tedy budeš platit služby, ale nikoliv nájemné, za 2 měsíce dlužného nájemného ti pronajímatel výpověď dát nemůže (dlužná částka není vyšší než dvojnásobek součtu nájemného a služeb). Jestli nezaplatíš ani 3. měsíc, pravděpodobně již budeš dlužit více než předmětný dvojnásobek a už došlo k hrubému porušení povinnosti nájemce.

I po obdržení výpovědí **budeš pořád dlužit na nájemném a budou ti běžet úroky z prodlení**. Pronajímatel má právo ti toto dlužné nájemné **strhnout z kauce**.

Doporučení: Jestliže víš, že nemůžeš zaplatit nájemné kvůli nějaké mimořádné situaci, je vhodné kontaktovat pronajímatele jako první a sdělit mu to. Většina pronajímatelů se s tebou bude chtít dohodnout (tím spíše, pokud jsi předtím platil nájemné řádně a včas) a nějakou dobu ti třeba umožní pozdější termín zaplacení nájemného nebo jeho rozložení do splátek, případně i slevu z nájemného.

Přesná pravidla k výpovědím pro neplacení nájemného najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2288 a § 2291.

19. Co když neplatím služby?

Hrozí ti stejné následky, jako v případě neplacení nájemného (k tomu viz blíže odpověď na otázku 18). Důvod k výpovědi z nájmu (ať už s tříměsíční výpovědní dobou nebo okamžitě) je totiž dán **násobky součtu chybějících plateb nájemného a za služby**. Nárok na úroky z prodlení a případnou smluvní pokutu se však již může uplatnit i zvlášť.

Zpracovatel: *Denisa Vaňková*

Ukončení nájmu:

20. Jak mohu nájem ukončit? Potřebuji k tomu důvod, dodržet nějakou lhůtu?

Nájem může být ve smlouvě sjednaný na dobu určitou (např. jeden rok od uzavření nájemní smlouvy) nebo na dobu neurčitou (doba není ve smlouvě konkrétně určena).

Nájem na **dobu neurčitou** můžeš ukončit **kdykoliv s tříměsíční výpovědní dobou** (smlouva ti může umožnit i kratší výpovědní dobu). Ihned lze takový nájem ukončit v níže uvedených výjimečných případech.

Obvykle jsou ale nájemní smlouvy uzavírány na **dobu určitou**. V takovém případě končí nájem poslední den doby nájmu. Nájem na dobu určitou můžeš ukončit **i dříve, ale pouze pokud to umožňuje nájemní smlouva nebo v níže uvedených výjimečných případech**.

Výjimečnými případy, kdy můžeš nájem (na dobu určitou i neurčitou) ukončit **ihned** (ke dni doručení výpovědi pronajímateli) jsou (i) byt se stane nepoužitelným z důvodu, za který neodpovídáš ty jako nájemce; (ii) pronajímatel porušuje své povinnosti zvlášť závažným způsobem, čímž ti působí škodu, nebo (iii) pronajímatel neodstraní poškození nebo vadu bytu, za kterou ty jako nájemce neodpovídáš (musíš dát pronajímateli nejprve dodatečnou lhůtu na odstranění takové vady).

Nájem na dobu určitou můžeš také ukončit, pokud se **významně změní okolnosti, z nichž jste ty a pronajímatel na začátku vycházeli** (např. ztratíš práci, přestěhuješ se apod.). V tom případě bude **výpovědní doba 3 měsíce**.

Výpovědní doba znamená, že v bytě po tuto dobu ještě stále můžeš bydlet. Také musíš platit nájem a veškeré další platby podle nájemní smlouvy.

Pro připomenutí: Nájemce jsem jsi ty. Pronajímatel je vlastník bytu.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2285 až § 2301.

Zpracovatel: *Matěj Potměšil*

21. Musím nájem ukončit písemně?

Ano, výpověď musí být vždy písemná. Teoreticky může proběhnout elektronickou formou (e-mail, sms, zpráva na whatsappu apod.), ale v praxi to není nejlepší nápad.

Jistotu budeš mít, pokud výpověď vytiskneš, podepíšeš a doporučenou poštou s dodejkou pošleš na adresu pronajímatele uvedenou v nájemní smlouvě.

Pokud máš datovou schránku a pronajímatel také, můžeš ji poslat i datovou schránkou. Měl bys ale vědět, jak datové schránky fungují, jinak je lepší výpověď poslat poštou.

Pokud chceš využít nějaký výjimečný důvod pro ukončení popsany v otázce 20, není špatný nápad to konzultovat s nějakou bezplatnou právní poradnou či advokátem. Je totiž potřeba ve výpovědi konkrétní důvod dobře popsat pro případ, že by výpověď pronajímatel rozporoval.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2286.

Zpracovatel: *Matěj Potměšil*

22. Jak získám zpět kauci po skončení nájmu?

Při skončení nájmu máš ty jako nájemce právo si vyžádat od svého pronajímatele vrácení kauce neboli „jistoty“ – takto je kauce označená v zákoně.

Splatnost kauce nastane **okamžikem ukončení nájmu**. Pronajímateli má tak ze zákona povinnost vrátit kauci po skončení nájmu, a to bez zbytečného odkladu, pokud jste si v nájemní smlouvě nesjednali jinak.

Pokud pronajímatel kauci v delším časovém horizontu nevrátí sám, je určitě dobré ho kontaktovat (např. formou e-mailu, zprávy nebo osobně) a vyžádat si ji zpět.

Protože kauce jsou Tvé peníze, které pouze dočasně má u sebe pronajímatel, zákon stanoví, že by Ti při jejich vrácení měl také zaplatit úroky ve výši alespoň podle zákonné sazby. Toto pravidlo je však obvykle nájemní smlouvou vyloučeno.

Toto pravidlo najdeš upravené v § 2254 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.).

Zpracovatel: *Kristina Navrátilová*

23. Co mi z kauce mohou strhnout?

Pronajímatel ti může z kauce **odečíst dluhy, které ti během nájmu vůči pronajímateli vznikly**.

V praxi se jedná především o **dlužný nájem, nezaplacené služby (elektřina, teplo, voda apod.) a škody, které jsi v bytě způsobil**.

Jedná se především o škody velkého rozsahu, např. poškozené stěny (často pronajímatelé chtějí po nájemci před předáním znovu vymalovat) nebo rozbitý nábytek. Není tvou povinností platit za běžné opotřebení při běžném užívání – za takovéto opotřebení a vady odpovídá pronajímatel a oprava takovýchto vad tedy nesmí být hrazena z kauce.

Je důležité zmínit, že bys měl být před předáním náležitě uklidit a vyklidit všechny své věci. Pokud nevyklidiš byt nebo nesplníš podmínky vyklizení stanovené v nájemní smlouvě, pronajímatel může strhnout část kauce na pokrytí nákladů spojených s vyklizením a úklidem.

Toto pravidlo najdeš upravené v § 2254 občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.).

Zpracovatel: *Kristina Navrátilová*

24. Co dělat, pokud mi pronajímatel nevrátí kauci?

Jak už bylo zmíněno v odpovědi na otázku 22, je dobré nejdříve napsat pronajímateli e-mail nebo **zprávu**, kde slušně požádáš o vrácení kauce a případně odkážeš na ustanovení nájemní smlouvy, kde je vrácení kauce upraveno.

V případě, že pronajímatel i přes výzvy nereaguje nebo nechce kauci vrátit, vzniká ti právo na výplatu kauce nejen včetně úroků, ale i tzv. **úroků z prodlení**.

Úroky z prodlení jsou částky, které se sčítají s kaucí od prvního dne, kdy pronajímatel mohl kauci vrátit zpět. Výše těchto částek záleží na podmínkách nájemní smlouvy a v případě, že není takto určena, její minimální výši stanovuje právní předpis.

Poslední možností je kontaktovat právníka s poptávkou sepsání tzv. předžalobní výzvy. Jedná se o písemné varování, které jeden subjekt zasílá druhému jako první krok před podáním žaloby. Tato výzva obvykle obsahuje informace o nároku, nesrovnalostech nebo porušeních, a žádá druhou stranu o řešení situace nebo nápravu škody před tím, než dojde k užití závažnějších postupů. Poslání předžalobní výzvy může být prokazatelným krokem, který ukazuje snahu vyřešit spor mimo soudní síň.

V těchto situacích je dobré využít i tzv. bezplatné právní poradny k posouzení situace a navrhnutí dalších kroků.

Zpracovatel: *Kristina Navrátilová*

25. Za co mi můžou pronájem bytu ukončit?

Nejčastěji ti mohou ukončit nájem, pokud budeš v **prodlení s platbami** nájemného a platbami za služby nebo pokud budeš **ničit byt**. Pokud platíš nájem (a další platby), neničíš byt a nerušíš sousedy, pak pronajímatel nemá moc možností, jak ti ukončit nájem bytu předčasně (tedy před uplynutím sjednané doby nájmu).

Jinak má pronajímatel možnost ukončit nájem (i) pro hrubé porušení povinností ze strany tebe jako nájemce, (ii) pro spáchání trestného činu proti pronajímateli nebo jiné osobě bydlící v domě, (iii) pokud byt musí být vyklizen z důvodu veřejného zájmu znemožňujícího takový byt užívat, (iv) pro jiný obdobně závažný důvod.

Pokud bys měl nájem na dobu neurčitou (což není moc časté), může pronajímatel nájem dále ukončit, pokud by jej pronajímatel potřeboval pro sebe nebo svého příbuzného.

Výpovědní doba je v takových případech **3 měsíce**. Během výpovědní doby můžeš stále v bytě bydlet, ale musíš i platit nájemné a další platby.

Pokud porušíš své povinnosti zvláště závažným způsobem (ještě více než hrubě), může ti pronajímatel ukončit nájem **ihned**. Pak se musíš vystěhovat bez zbytečného odkladu, nejpozději do jednoho měsíce od skončení nájmu. Mezi takové případy patří např. nezaplacení nájmu a nákladů na služby za dobu tří a více měsíců, nevratné poškození bytu nebo domu apod.

Výpověď vždy musí být **písemná** (počítá se i elektronická forma) a musí v ní být uveden konkrétní důvod výpovědi.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2288 až § 2291.

Zpracovatel: *Matěj Potměšil*

26. Co když s důvodem ukončení nájmu nesouhlasím a odejít nechci? Jak se mohu bránit?

V takovém případě máš možnost obrátit se na **soud**, aby přezkoumal, zda výpověď od pronajímatele byla oprávněná. To musíš udělat do **dvou měsíců** od okamžiku, kdy ti výpověď došla.

Není špatný nápad podání takového návrhu konzultovat s nějakou bezplatnou právní poradnou či advokátem.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2290.

Zpracovatel: *Matěj Potměšil*

27. Když mi nájem ukončí, do kdy musím odejít? A co se může stát, pokud byt po skončení nájmu neopustím?

Když ti končí nájem, jsi povinen **v poslední den doby nájmu byt odevzdat** zpět pronajímateli. Byt je odevzdán, pokud jsi pronajímateli odevzdal klíče a nic mu nebrání v přístupu do bytu. Opustíš-li byt a není pochyb o tom, že jsi odešel na dobro (např. odneseš-li si veškeré své věci, nábytek apod.), považuje se byt za odevzdaný.

Je dobrý nápad s pronajímatelem podepsat **předávací protokol** a v něm uvést zejména stavy měřidel k bytu a faktický stav bytu. Je také dobrý nápad si byt při odevzdání vyfotit a udělat videonahrávku na mobil.

Pokud byt neodevzdáš včas, musíš hradit pronajímateli **náhradu ve výši nájemného**. Dokud byt neodevzdáš, vystavuješ se **riziku žaloby na vystěhování** a také případné **odpovědnosti za škodu**, kterou můžeš tímto postupem pronajímateli způsobit.

Pro připomenutí: Nájem končí “sám od sebe” v poslední den nájmu na dobu určitou. Nájem dále končí uplynutím výpovědní doby, pokud jsi ty nebo pronajímatel podal výpověď. Pokud jde o výjimečnou situaci, může nájem skončit ihned výpovědí, jak je popsáno v otázkách výše.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2292.

Zpracovatel: *Matěj Potměšil*

28. Jaké jsou moje povinnosti při vystěhování z bytu?

Při odevzdání bytu pronajímateli je důležité zjistit, co je ujednáno v **nájemní smlouvě**.

Pokud není ujednáno nic, musí být odpovídat stavu, v jakém jsi ho převzal. Je přijatelné běžné opotřebení bytu. Také nemusíš řešit vady, které je povinen odstranit pronajímatel.

Pokud jsi v bytě provedl nějaké změny se souhlasem pronajímatele, nemusíš je odstraňovat. To neplatí, pokud jste se dohodli, že je odstraníš.

Pokud jsi v bytě provedl nějaké změny bez souhlasu pronajímatele, musíš je odstranit. To neplatí, pokud ti pronajímatel sdělí, že je odstranit nemusíš.

Pokud jsi v bytě cokoliv upevnil ve zdech, podlaze a stropu a nelze to odstranit, aniž bys tím poškodil byt nebo dům, stává se to vlastnictvím pronajímatele. Pokud jsi k tomu měl svolení pronajímatele, můžeš navíc žádat finanční vyrovnání nejpozději ke dni skončení nájmu. Může se jednat např. o věci typu zabudovaná vana, sprchový kout apod.

Nájemní smlouva často obsahuje ujednání, že při vystěhování musíš byt vymalovat. Takové ustanovení je platné.

Přesná pravidla najdeš v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) v § 2293 a § 2294.

Zpracovatel: *Matěj Potměšil*

MOJE PRÁCE

Před začátkem práce:

29. Jaké dokumenty potřebuji, když chci najít práci?

Pokud hledáš práci sám, nepotřebuješ žádné zvláštní dokumenty, ale určitě je dobré si připravit **životopis**. Nepodceň to! Zkus se podívat na internet nebo se zeptej někoho staršího a zkušenějšího, kdo ti ukáže, jak životopis napsat, co do něj uvést a co radši třeba ne. Často je životopis první věc, kterou tvůj zaměstnavatel uvidí a získá z něj první informace o tobě, takže je dobré nechat si na něm záležet. Pokud se budeš hlásit na **Úřad práce**, určitě je dobré si dopředu zjistit, co budou chtít, aby sis vzal/a s sebou. Na Úřadu práce ti rádi poradí, stejně tak s tebou vyplní potřebné dokumenty, které tam dostaneš (můžeš si je ale najít i na internetu a vyplnit nejprve v klidu doma). Obecně bys s sebou ale měl/a mít alespoň tyto dokumenty: občanský průkaz, pokud jsi už někde pracoval, pak také doklad o skončení posledního pracovního poměru (to je například výpověď nebo dohoda o skončení pracovního poměru), zápočtový list, potvrzení o výši průměrného výdělku a evidenční list důchodového pojištění.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

30. Na co se mě mohou a nemohou ptát na pohovoru?

Cílem pohovoru je najít nového zaměstnance, který se bude hodit na vybranou pracovní pozici. Určitě je dobré se na pohovor důkladně připravit, proto si zjisti podrobné informace o firmě, ve které chceš pracovat, a připrav si povídání o sobě. Do firmy přijď nejlépe o trochu dříve, protože může trvat, než se v novém prostředí zorientuješ. Na samotném pohovoru se tě **můžou** zeptat na tvé vzdělání, jestli umíš nějaké cizí jazyky a na jaké úrovni, jestli jsi už někde pracoval/a, jaké máš silné a slabé stránky nebo třeba kolik peněz si za odvedenou práci představuješ. Zaměstnavatel se tě však **nemůže** ptát na otázky, které nesouvisí s prací, například na tvoji sexuální orientaci, tvůj původ, zda jsi členem v politické straně nebo zda jsi věřící. Ve výjimečných případech se tě zaměstnavatel může zeptat, zda jsi trestněprávně bezúhonný/á (například pokud se ucházíš o práci na pokladně, pak bys

neměl/a být odsouzen/a třeba pro krádež) nebo na těhotenství (například pokud se uchází o práci, která je těhotným zakázána).

Zpracovatel: *Kateřina Demová*

31. Co je to pracovní smlouva a co by v ní mělo být?

Pracovní smlouva je klíčový dokument, díky kterému se staneš zaměstnancem, pracovní smlouvou tedy vznikne tvůj pracovní poměr k zaměstnavateli. Pamatuj na to, že pracovní smlouva musí být **písemná** a musí v ní být uvedeno, kdy máš nastoupit do práce (**den nástupu** do práce), jakou práci budeš vykonávat (**druh** práce) a kde budeš pracovat (**místo výkonu práce**). V pracovní smlouvě mohou být uvedeny i další informace, jako například jak dlouho budeš u zaměstnavatele pracovat, jaká máš další práva a povinnosti nebo si v ní třeba můžete sjednat zkušební dobu. Pracovní smlouvu musíš **podepsat** ty i zaměstnavatel.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

32. Na co si mám dát pozor, pokud podepisuji pracovní smlouvu?

Určitě dej na celkový dojem, který v tobě zaměstnavatel vyvolává. U samotné pracovní smlouvy pak pamatuj na to, aby byla písemně, aby byla podepsána od prvního okamžiku, kdy začneš vykonávat práci (u nás neexistuje něco jako práce na zkoušku bez pracovní smlouvy), abys věděl/a, co budeš vykonávat, v jakém místě a od kdy. Zaměstnavatel ti musí předat jedno vyhotovení smlouvy.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

33. Je nějaká nejnižší částka, kterou mi za práci musí platit?

Ano, jedná se o tzv. „**minimální mzdu**“. Výše minimální mzdy se každý rok mění, proto si musíš vždy najít aktuální informace (třeba na internetu). V roce 2024 platí, že nejméně za odvedenou práci musíš dostat 18 900 Kč. Tato částka platí za práci, kterou vykonáváš 40 hodin týdně. Pokud pracuješ méně hodin týdně, bude této kratší pracovní době odpovídat i minimální mzda; vždy je ale určeno nějaké minimum. Aktuálně jde o částku 112,50 Kč

za hodinu. Kromě minimální mzdy zná zákon i tzv. zaručenou mzdu. Tu můžeme chápat jako minimální mzdu pro určitý stupeň náročnosti, ale také odpovědnosti, která je s danou prací spojená. Zaručená mzda bývá vyšší než minimální mzda.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

34. Musím mít bankovní účet?

Ne. Sice je to v dnešní době běžné, ale rozhodně to není podmínka. Zaměstnavatel tě nemůže nutit, abys měl/a účet u banky. Pokud nemáš bankovní účet, zaměstnavatel ti mzdu či plat vyplatí v hotovosti.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

35. Pokud mi nabízí mzdu například 25.000 Kč měsíčně, dostanu pak skutečně 25.000 Kč?

Ne. Pokud se mluví o mzdě, tak je tím většinou myšlena **hrubá mzda** (pokud není uvedeno, že se jedná o mzdu čistou). Zaměstnavatelé hrubou mzdu také uvádí v nabídkách práce. Hrubou mzdu můžeme chápat jako odměnu za práci před zdaněním a provedením všech nutných odvodů. Z hrubé mzdy se totiž za zaměstnance část peněz odvádí státu. Z hrubé mzdy se za zaměstnance zjednodušeně odvádí 1. záloha na daň z příjmu ve výši 15 % po zohlednění slev na dani, 2. pojistné na sociální zabezpečení, které od 1. 1. 2024 činí 7,1 %, a 3. pojistné na zdravotní pojištění, které činí 4,5 %. Tyto částky odvádí státu za zaměstnance zaměstnavatel. Částka, která je pak zaměstnanci vyplacena po provedení všech odvodů, se označuje jako **čistá mzda**. Z hrubé mzdy v částce 25.000 Kč vychází při provedení výše uvedených odvodů zahrnujících základní slevu na dani na poplatníka čistá mzda ve výši necelých 21.000 Kč. Z čisté mzdy pak mohou být prováděny ještě další srážky, například pokud máš exekuce. Výše těchto srážek je ale omezená zákonem.

Zpracovatel: *Kateřina Demová*

36. Co když po mě chtějí, abych pracoval, ale nechtějí mi dát smlouvu?

Tato situace samozřejmě není ideální a měl bys trvat na tom, aby ti tvůj zaměstnavatel písemnou pracovní smlouvu dal. Jedním z důvodů je, abys měl jasně stanovené podmínky, na kterých jste se dohodli. I kdyby ti zaměstnavatel písemnou pracovní smlouvu nedal (a ty se i tak rozhodneš do práce nastoupit a pracovat), nebude to pro tebe mít důsledky např. v podobě postihu ze strany nějakého státního orgánu, ani to nebude znamenat, že bys pro zaměstnavatele nepracoval a on ti nemusí platit mzdu, musí se k tobě chovat jako ke každému jinému zaměstnanci. Pokud začneš pracovat, nemůže zaměstnavatel říkat, že s tebou přece neuzavřel pracovní smlouvu a tedy u něj nepracuješ. Zaměstnavatel se naopak tímto jednáním vystavuje pokutě (a to v řádech desítek milionů!), takže by měl co nejrychleji situaci napravit a písemnou smlouvu s tebou uzavřít.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

37. Co když mi nabízí práci „na dohodu“, co to pro mě znamená?

Prací „na dohodu“ se rozumí práce, kterou děláš po uzavření dohody se zaměstnavatelem. Konkrétně jde o dohodu o provedení práce (DPP) či dohodu o pracovní činnosti (DPČ). Při uzavření jedné z těchto dohod nevzniká mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem pracovní poměr jako v případě uzavření pracovní smlouvy.

Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr se uzavírají většinou pro práce menšího rozsahu. Můžeš se s nimi setkat u brigád, třeba pokud si přivyděláváš během prázdnin.

Dohodu o provedení práce (DPP) nejčastěji využívají studenti, důchodci nebo lidé, kteří nepracují pravidelně. Často jde o různé výpomoci. Zaměstnanec nesmí při výkonu dohody o provedení práce pracovat déle než 300 hodin v kalendářním roce. Jestliže zaměstnanec uzavře se zaměstnavatelem více dohod o provedení práce, odpracované hodiny se sečtou. Pokud by tedy zaměstnanec odpracoval na základě jedné dohody se zaměstnavatelem 150 hodin a na základě druhé dohody se stejným

zaměstnavatelem dalších 150 hodin, více hodin už za daný rok nemůže pro tohoto zaměstnavatele na základě DPP odpracovat.

Dohoda o provedení práce musí být uzavřena písemně, musí obsahovat druh práce, místo a dobu výkonu práce, den nástupu do práce a dobu, na kterou se dohoda uzavírá. Poměr založený DPP můžeš skončit dohodou se zaměstnavatelem, okamžitým zrušením či výpovědí s 15denní výpovědní dobou. Tato výpovědní doba začne běžet dnem, ve kterém byla doručena výpověď druhé straně. Okamžité zrušení můžeš uplatnit, třeba když ti zaměstnavatel dluží mzdu.

Dohodu o pracovní činnosti (DPČ) nejčastěji využívají ti, kteří chtějí pracovat pravidelně, nicméně pro ně není z různých důvodů (např. kvůli rozsahu práce) výhodné uzavřít přímo pracovní smlouvu. Náležitosti DPČ jsou stejné jako u DPP.

I u dohody o pracovní činnosti je stanoven rozsah práce, tedy nějaký limit, jak dlouho můžeš pracovat. Zatímco u dohody o provedení práce nesmí zaměstnanec odpracovat více než 300 hodin ročně, v případě dohody o pracovní činnosti lze pracovat více i méně než 300 hodin ročně. Zaměstnanec však nesmí odpracovat v průměru více než polovinu stanovené týdenní pracovní doby (tj. 20 hodin týdně); dodržování sjednaného a nejvýše přípustného rozsahu pracovní doby se posuzuje po celou dobu, na kterou byla DPČ uzavřena, nejdéle 52 týdnů.

To, čím se DPP a DPČ liší, je hlavně charakter vykonávané práce. Zatímco u dohod o provedení práce se jedná spíše o práci sezónní, v případě dohody o pracovní činnosti se jedná zpravidla o práci dlouhodobější a pravidelnou. Dále se liší ve stanovení rozsahu práce a pracovní doby. Odlišnosti můžeme také najít třeba v rozdílné výši výdělku, ze kterého je nutné odvádět pojistné na sociální a zdravotní pojištění.

Zpracovatel: *Tereza Hamplová*

38. Může po mě zaměstnavatel chtít v souvislosti s nástupem nějaké peníze?

Ne, **náklady na výkon** práce **musí** ze zákona **nést zaměstnavatel**, nemůže po tobě před nástupem do práce chtít žádné peníze (tedy nesmí chtít zaplatit za ochranné prostředky, pracovní oblečení či obuv, vstupní kartu, klíče apod.). Pokud nějakou platbu zaměstnavatel požaduje, měl bys zpozornět!

V případě, že v práci skončíš, může zaměstnavatel chtít vrátit vše, co ti k práci poskytl, a pokud to nevrátíš, může požadovat peníze, které zaplatil, aby pořídil tyto věci (pokud ses na tom dohodl předem, může ti tuto částku srazit rovnou ze mzdy).

Před vstupem do zaměstnání může chtít zaměstnavatel, aby sis zaplatil vstupní lékařskou prohlídku. Pokud ale uzavřeš pracovní smlouvu nebo dohodu (DPP/DPČ), tyto náklady ti musí zaměstnavatel proplatit. Pokud pracuješ v noci, vstupní lékařskou prohlídku platí zaměstnavatel vždy.

Zpracovatel: *Eva Ostruszka Klusová*

39. Co je živnostenský list a jak ho mohu získat?

Živnostenský list nám dříve prokázal, že **živnostník** (tedy podnikatel) je oprávněn **k provozování živnosti**. **Živnost můžeš chápat jako soustavnou činnost, kterou provozuješ samostatně vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem**. Jinými slovy, živností se rozumí **podnikání**.

Vzhledem k tomu, že živnostenský list dnes již není vydáván, je potřeba existenci živnosti doložit jinak, a to konkrétně **výpisem z živnostenského rejstříku**. Žádost o výpis z živnostenského rejstříku můžeš podat nejen u kteréhokoliv živnostenského úřadu v České republice, ale i na jakémkoliv kontaktním místě Czech POINT. To, kolik peněz za vydání úplného či částečného výpisu z živnostenského rejstříku zaplatíš, závisí na délce daného výpisu – za každou stránku musíš uhradit 20 Kč. Podrobnější informace k poskytování výpisů z živnostenského rejstříku najdeš na

webových stránkách Portálu veřejné správy (<https://portal.gov.cz/sluzby-vs/poskytovani-vystupu-z-zivnostenskeho-rejstriku-S767>).

Živnostenské rejstříky vede registr živnostenského podnikání a jsou do nich zaznamenávány údaje o podnikatelích. Výpis z živnostenského rejstříku, dříve živnostenský list, obsahuje identifikaci podnikající osoby a také údaje o tzv. živnosti, kterou můžeš jako podnikatel provozovat. Výpis tedy prokazuje, že podnikatel podniká.

Než založíš živnost, čekají tě tři základní kroky. Nejdříve si musíš vybrat, v jakém **oboru** budeš podnikat – tedy o jakou z živností se bude jednat. Zda o **živnost volnou, řemeslnou, vázanou** či **koncesovanou**. Toto je důležité i z hlediska podmínek, které musíš splnit, abys mohl/a živnost založit.

Zákon stanovuje dvě **všeobecné podmínky**, které musíš pro účely založení živnost splnit. Jednak musíš být **plně svéprávný/á** (starší osmnácti let – to lze prokázat občanským průkazem či cestovním pasem) a **bezúhonný/á** (živnostenský úřad tvoji bezúhonnost ověřuje sám v rejstříku trestů). Pokud bys chtěl/a založit živnost, ale nejsi plně svéprávný/á (nemáš 18 let), budeš k tomuto potřebovat souhlas zákonného zástupce.

Pro **volnou živnost** stačí, když splníš výše uvedené všeobecné podmínky.

Pokud bys chtěl/a založit **řemeslnou nebo vázanou živnost**, potřebuješ doložit navíc i jiné dokumenty, které prokazují, že jsi odborně způsobilý/á (např. že jsi vystudoval/a školu v oboru, ve kterém chceš podnikat, že máš dostatečně dlouhou praxi v tomto oboru nebo že jsi absolvoval/a rekvalifikační kurz. Pokud podmínku odborné způsobilosti nesplňuješ, může být tvůj doklad o odbornosti nahrazen tzv. odpovědným zástupcem (jakýmsi garantem), který tuto podmínku splní za tebe.

Pro účely **koncesované živnosti** je pak (na rozdíl od ostatních živností) nutné získat speciální povolení k provozování živnosti, tedy tzv. koncesi. Koncesi vydává stát nebo obec. Podmínky získání takové koncese se však liší u jednotlivých oborů.

Po vybrání oboru, ve kterém budeš chtít podnikat, **musíš na živnostenský úřad podat registrační formulář** (ten najdeš tady: <https://www.rzp.cz/jrf/cs/>). Tímto formulářem ohlásíš živnost. Živnost

můžeš založit osobně či na dálku, a to elektronicky. Pokud si vybereš, že chceš živnost zařídit osobně, pak podáš jednotný registrační formulář na jakékoliv pobočce živnostenského úřadu, kde jej s tebou vyplní zaměstnanec úřadu. Za ohlášení živnosti či podání žádosti o vydání koncese musíš ještě zaplatit správní poplatek ve výši 1.000 Kč.

V souvislosti se shora uvedeným druhým krokem souvisí i krok třetí, kdy v rámci ohlášení živnosti musíš **uvést sídlo tvého podnikání a informovat zdravotní pojišťovnu, Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) a finanční úřad.**

A kolik času ti to zabere? Pokud ohlašuješ volnou, vázanou či řemeslnou živnost, stáváš se osobou samostatně výdělečně činnou, tedy podnikatelem, ještě v ten den, kdy jsi podal/a formulář. Pokud ohlašuje živnost koncesovanou, musíš vyčkat na udělení koncese.

Na webových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu je k dispozici podrobný průvodce živnostenským podnikáním, pokud by tě zajímalo cokoli dalšího, určitě se tam podívej.

[\(https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/pruvodce-zivnostenskym-podnikanim/\)](https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/pruvodce-zivnostenskym-podnikanim/).

Zpracovatel: *Tereza Hamplová*

40. Co to je pracovat „na IČO“ a je to pro mě vhodné?

Práce na IČO znamená, že budeš pracovat jako „živnostník“, tedy jako „osoba samostatně výdělečně činná.“ Jak už jsi dříve četl/a u otázky 39, pokud se rozhodneš vykonávat práci tímto způsobem, bude potřeba si založit živnost. „Práce na IČO“ pro tebe může být zajímavá, pokud máš nějaký vlastní projekt a chceš začít podnikat (třeba vyrábíš šperky a rád/a bys je začal/a prodávat na trzích nebo jsi vyučený/á stolař/ka a rád/a bys založil/a vlastní dílnu a začal/a nabízet své služby). Pokud se takto rozhodneš, měj na paměti, že bude potřeba nejen založit živnost, ale také vyřešit, jak to bude s odvodem sociálního a zdravotního pojištění (které si jako živnostník hradíš sám) nebo např. s placením daní.

Když „pracuješ na IČO“ jsi vlastně podnikatel, a to se vším, co k tomu patří. Budeš shánět klienty, vystavovat faktury a podobně. Pokud se ale rozhodneš pracovat pro jednoho zaměstnavatele, je pro tebe daleko lepší a výhodnější pracovat jako zaměstnanec. Samozřejmě spoustu zaměstnavatelů tlačí na to, aby u nich zaměstnanci „pracovali na IČO“ protože za ně nemusí platit odvody (sociální a zdravotní pojištění) a tím se zaměstnanec stává levnějším.

Pro tebe ale tento režim příliš výhodný není – ačkoliv bys mohl/a dostat zdánlivě více peněz, nebudeš mít výhody, které pro tebe plynou z pracovního poměru – nebude tě chránit zákoník práce, tedy např. se nepoužijí limity pracovní doby, které znáš z otázky 37 a 43, stejně tak pokud se s tebou bude chtít zaměstnavatel rozloučit, nemusí dodržovat důvody podle zákoníku práce (ani výpovědní dobu). Stejně tak pokud bys „pracoval/a na IČO“, ale tvá práce pro zaměstnavatele by byla posouzena jako závislá na zaměstnavateli (např. bys poslouchal/a jeho příkazy jako podřízený, pracoval/a bys pod jeho jménem...), mohlo by se to považovat jako tzv. švarcsystém – to je jedna z forem nelegálního zaměstnávání, které je zakázané.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

V průběhu práce:

41. Jsou nějaké práce, které po mě nemohou chtít?

Ano. Zaměstnavatel by ti měl přidělovat pouze práce, které s tebou **sjednal v pracovní smlouvě**. Pokud tedy máš v pracovní smlouvě uveden „druh práce“ např. kuchař, nemůže po tobě zaměstnavatel chtít, abys mezi vařením ještě roznášel objednávky na place (samozřejmě pokud si to v pracovní smlouvě nesjednáte). Zaměstnavatel by tedy po tobě měl chtít jen ty práce, které máte písemně sjednány. V opačném případě (pokud nenastane některá z výjimek) bys v podstatě po zaměstnavateli mohl chtít, ať na tyto nové práce (původně nesjednané) s tebou uzavře **dodatek k pracovní smlouvě** a **rozšíří ti druh práce** (nebo případně uzavře pracovní smlouvu novou) a za tuto práci ti odpovídajícím způsobem **navýší odměnu**. Existují určité výjimky, kdy ti zaměstnavatel může zadat i jinou práci, než na které jste se dohodli – mezi ně patří např. když zaměstnavatel potřebuje

odvrátit mimořádnou/živelnou událost (ale jen na nezbytně nutnou dobu). Pokud tedy ve zmiňované restauraci prasknou vodovodní trubky, může zaměstnavatel např. chtít, abys pomohl/a vytírat.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

42. Co když po mě chtějí jiné práce, než na kterých jsme se dohodli?

Není možné, aby po tobě chtěli jiné než dohodnuté práce. Zaměstnavatel ti má dávat pouze takovou práci, na které se s tebou **dohodl v pracovní smlouvě**. Je možné, že máš ještě další dokument, který je nazvaný například „pracovní náplň“ či „popis funkčního místa“. Tento dokument zaměstnavatel může měnit, ale vždy a pouze jen v rámci sjednaného druhu práce (příklad: pokud je sjednaným druhem práce „řidič“, nemůže po tobě zaměstnavatel chtít, abys začal svařovat).

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

43. Kolik času musím v práci strávit? Může mě zaměstnavatel nutit pracovat přesčas?

Pokud nepracuješ na směny, tak standardní pracovní doba „**na plný úvazek**“ je 40 hodin týdně. U směnového režimu je to 38,75 hodiny týdně (dvousměnný provoz) nebo 37,5 hodiny týdně (vícesměnný nebo nepřetržitý provoz) v průměru za určité období stanovené zaměstnavatelem (nejčastěji 1 měsíc, půl roku nebo rok).

Se zaměstnavatelem se můžeš ale písemně dohodnout na „**částečném úvazku**“ a počet hodin, které musíš strávit v práci, takovou dohodou omezit.

Práce vykonávaná nad rámec uvedeného týdenního limitu se považuje za **práci přesčas**. Za tu ti náleží mzda a k ní příplatek ve výši nejméně 25 % tvého průměrného výdělku. Místo příplatku se můžeš se zaměstnavatelem dohodnout, že ti dá kromě mzdy za práci přesčas ještě náhradní volno.

K práci přesčas tě zaměstnavatel může nutit jen v rozsahu 150 hodin za kalendářní rok a zároveň maximálně 8 hodin v jednotlivých týdnech. Pokud

bys měl pracovat přesčas ve větším rozsahu, je to možné jen s tvým souhlasem. Celkový rozsah práce ale ani s tvým souhlasem nikdy nesmí přesáhnout průměrně 8 hodin týdně za rok (tj. 416 hodin ročně).

Zpracovatel: *Eva Ostruszka Klusová*

44. Co když se cítím diskriminován nebo mě v práci šikanují? Jaká mám práva?

Pokud se v práci cítíš diskriminovaný nebo tě šikanují, určitě se **neboj ozvat!** Je vždy dobré nejprve zkusit tento problém řešit interně. Tedy např. zajdi na personální oddělení nebo za svým nadřízeným a s tímto problémem se jim svěř. Zaměstnavatel určitě nechce, aby se jeho zaměstnanci cítili v práci nepříjemně nebo pracovali v nepřátelském prostředí. Proto často tyto problémy velmi rychle a efektivně začnou řešit s problémovým zaměstnancem, který diskriminuje nebo šikanuje ostatní. Pokud by se ti nepodařilo celou věc vyřešit „na domácí půdě“, můžeš se obrátit i na různé instituce, které ti v této věci mohou pomoci – jsou jimi například inspektorát práce, veřejný ochránce práv nebo soud, ke kterému můžeš v určitých případech (např. šikana z důvodu rasy, etnického původu nebo sexuální orientace) podat žalobu - v tomto případě je ale lepší se nejdříve obrátit na advokáta.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

45. Co mohu dělat, když mi peníze za práci nezaplatí?

Nejdříve se obrať na zaměstnavatele a zeptej se ho, proč se tak stalo. Všichni jsme jen lidé a může se stát, že ti třeba peníze poslat zapomněl. Pokud však zaměstnavatel nijak nereaguje, můžeš se obrátit na advokáta nebo na **inspektorát práce** (to je úřad, který kontroluje, zda zaměstnavatelé postupují v souladu se zákonem).

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

46. Co když jsem nemocný? Mohu do práce nepřijít? Jak to musím hlásit, a jak to ovlivní mou výplatu?

Ne, nemůžeš „prostě nepřijít do práce“. Při nástupu do zaměstnání by tě zaměstnavatel měl seznámit s tím, jak se v takovém případě postupuje. Někteří zaměstnavatelé poskytují jako benefit svým zaměstnancům tzv. „**sick days**“ tedy placené volno, které můžeš využít právě k vyléčení lehčí nemoci (nachlazení atd.). Pokud ovšem cítíš, že nemoc bude dlouhodobá (a nepomůže ti ji 1-2 dny vyležet), určitě zajdi k lékaři, který ti napíše **dočasnou pracovní neschopnost**. To, že jsi v dočasné pracovní neschopnosti musíš zaměstnavateli oznámit (postačí to např. e-mailem nebo telefonicky). Pokud má ale zaměstnavatel své interní postupy pro nahlašování dočasné pracovní neschopnosti (např. v pracovním řádu nebo nějakém vnitřním předpise), určitě je respektuj a řiď se jimi. Co se pak týče tvé výplaty, tak prvních 14 dní ti dočasnou pracovní neschopnost platí zaměstnavatel (dostáváš od něj náhradu mzdy) a dále budeš dostávat dávku nemocenského pojištění od státu. Bohužel částky, které obdržíš za dobu dočasné pracovní neschopnosti jsou nižší, než je tvá obvyklá výplata.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

47. Co když nemohu přijít do práce z jakéhokoliv jiného důvodu?

Pokud nemůžeš přijít do práce z jiného důvodu, slouží pro tuto situaci **dovolená, neplacené volno** nebo **překážky v práci na straně zaměstnance** (těmi jsou např. mateřská dovolená, ale i volno kvůli svatbě nebo pokud se budeš účastnit pohřbu). Je samozřejmě nejlepší, pokud zaměstnavatele o nastalé situaci (tedy že určitý den, ačkoli máš nařízenou směnu, nemůžeš přijít do práce) informuješ dostatečně dopředu, abyste se mohli dohodnout na jejím řešení.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

48. Co když zaspím do práce? Jak mám postupovat?

To, že zaspíme, se může stát každému z nás, ale důležité je k tomu přistoupit zodpovědně. Jakmile se vzbudíš, tak zaměstnavateli **zavolej** a dohodněte se na dalším postupu. Nejčastější postup je takový, že přijdeš do práce a

chybějící hodiny si „napracuješ“. Můžete se ale také například domluvit, že doba, kdy jsi nebyl v práci, se ti započítá jako dovolená nebo že zbytek směny odpracuješ z domova, k tomu ale už musí být splněny další podmínky.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

Ukončení práce:

49. Za co se mi může stát, že mě vyhodí?

Nejčastěji se jedná o případy **porušení tzv. pracovní kázně** a o případy **neuspokojivých pracovních výsledků**. Pracovní kázeň porušíš například tehdy, když přijdeš pozdě do práce a neomluvíš se, když jsi vulgární na zaměstnavatele, napadneš fyzicky svého kolegu či nadřízeného, jsi pod vlivem alkoholu či drog, odmítneš jít na lékařskou prohlídku, nerespektuješ pokyny nadřízeného, trávíš v pracovní době čas na sociálních sítích apod. Neuspokojivé pracovní výsledky jsou pak situace, kdy ve srovnání s tvými kolegy pracuješ pomaleji či neodvádíš takové výsledky.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

50. Co když mě chtějí vyhodit za něco, co si myslím, že do těch povolených důvodů nespadá? Co s tím mohu zkusit dělat?

V první řadě se zaměstnavateli **ozvi, že s tím nesouhlasíš**. Následně můžeš vyhledat **právní pomoc** – obrátit se na inspektorát práce (www.suip.cz) nebo kontaktovat advokáta, který ti alespoň v rámci jedné konzultace vysvětlí, jaký je postup, zda je ukončení pracovního poměru po právu či nikoliv a jak se můžeš bránit. S řešením ale **neotálej**, pokud by se měla celá věc řešit u soudu, není moc času.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

51. Co když chci v práci skončit? Komu a jak to musím oznámit? A musím na to mít papír?

Skončit v práci lze vícero způsoby. Pokud s tebou zaměstnavatel sjednal zkušební dobu, pak lze pracovní poměr **zrušit ve zkušební době**. Postup je jednoduchý, nemusíš nic vysvětlovat, pouze napíšeš, že pracovní poměr rušíš ve zkušební době a doručíš to zaměstnavateli. Stejně tak můžeš kdykoliv v průběhu trvání pracovního poměru ukončit pracovní poměr **výpovědí**. Zde je to opět jednoduché. Napíšeš, že dáváš výpověď z pracovního poměru a také to doručíš zaměstnavateli. V tomto případě poběží výpovědní doba, která činí 2 měsíce a začne běžet první den měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém byla výpověď doručena. Pracovní poměr je možné ukončit také **dohodou** se zaměstnavatelem. Nezapomeň, že **vše musí být písemně**.

Zpracovatel: *Klára Gottwaldová*

52. Musím poté, co chci skončit, ještě chodit do práce?

Ano. Bude samozřejmě záležet, na jakém skončení pracovního poměru se dohodnete (nebo nedohodnete) se zaměstnavatelem. Pokud uzavřeš se zaměstnavatelem dvoustrannou **dohodu** o ukončení pracovního poměru, skončí tvůj pracovní poměr v den, který je v dohodě uvedený a po tomto dni už nemusíš docházet do práce – tento den samozřejmě může být hned dnem poté, co se na ukončení dohodnete, ale také to může být např. až za týden, abys dodělal rozdělanou práci. Pokud se rozhodneš dát **výpověď** (ty v ní na rozdíl od zaměstnavatele nemusíš uvádět důvod), je výpovědní doba 2 měsíce a pokud se nedohodnete se zaměstnavatelem jinak, měl bys i po tuto dobu docházet do práce. V případě **okamžitého zrušení** pracovního poměru z tvé strany (pro které ale už musíš mít důvod) končí tvůj pracovní poměr jeho doručením zaměstnavateli a ty od dalšího dne nemusíš chodit do práce.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

53. Co když si výpověď rozmyslím? Mohu ji ještě stáhnout?

Pokud se rozhodneš, že jsi vlastně výpověď dát nechtěl/a, **nemůžeš už ji vzít z vlastní vůle zpět** (tedy jednostranně), ale budeš potřebovat, aby s tím zaměstnavatel souhlasil. Prakticky tedy zaměstnavateli dáš zpětvzetí výpovědi (písemně) a on ti písemně sdělí, zda s odvoláním výpovědi souhlasí nebo ne. Jen pokud bude souhlasit, tak můžeš pokračovat dál v práci a nastane stav, jako bys výpověď nikdy nedal/a. Pokud ovšem se zpětvzetím výpovědi souhlasit nebude, skončí tvůj pracovní poměr uplynutím výpovědní doby.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

54. Jaké papíry mi musí při odchodu zaměstnavatel vydat a co s nimi?

Končí-li tvůj pracovní poměr, zaměstnavatel ti musí vždy vydat **zápočtový list**, který je pro tebe důležitý proto, že jej po tobě možná bude požadovat nový zaměstnavatel. Také ho budeš muset předložit Úřadu práce, kdybys šel žádat o podporu v nezaměstnanosti nebo České správě sociálního zabezpečení, kdybys žádal o důchod. Kromě pracovního poměru na základě pracovní smlouvy ti zaměstnavatel musí vydat „zápočťák“ i při skončení dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, a to pokud jsi byl/a na základě této dohody účastna nemocenského pojištění nebo ti zaměstnavatel z odměny prováděl nějaké srážky (např. na základě exekuce).

Po skončení zaměstnání ti také zaměstnavatel musí vydat **evidenční list důchodového pojištění**. Ten by sis měl/a schovat pro případ, že by jej České správě sociálního zabezpečení neposlal zaměstnavatel nebo za tebe neodvedl pojistné.

Zaměstnavatele můžeš požádat také o vystavení **potvrzení o zdanitelných příjmech** (pro účely podání daňového přiznání) nebo **pracovní posudek**, který ti může pomoci získat práci u jiného zaměstnavatele.

Určitě by sis také měl/a schovat výpověď, dohodu o ukončení pracovního poměru nebo jiný dokument, kterým tvé zaměstnání končí. Spolu s pracovní smlouvou či dohodou o práci konané mimo pracovní poměr a výplatními

páskami by sis je měl/a založit pro případ, že by se ukázalo, že zaměstnavatel třeba nesplnil některé své povinnosti (nezaplatil ti vše, co měl, neodhlásil nebo nepřihlásil tě k platbě pojistného apod.)

Zpracovatel: *Eva Ostruszka Klusová*

Když jsem bez práce:

55. Jak dlouho mohu být bez práce, než se musím registrovat na Úřadu práce?

Registrace na Úřadu práce je tvé **právo, nikoliv povinnost**. I pokud se rozhodneš být bez práce a na Úřadu práce se jako uchazeč o zaměstnání neevidovat, nehrozí ti za to žádný postih. Určitě ti ale registraci na Úřadu práce (ÚP) doporučujeme. Pokud jsi předtím skončil/a v zaměstnání a teď zrovna žádné nemáš, je dobré se na ÚP evidovat do 3 dnů od skončení pracovního poměru. Pak ti naváže doba evidence na ÚP dnem následujícím po skončení pracovního poměru. Výhodou evidence na ÚP je mimo jiné to, že za tebe bude stát hradit pojistné na zdravotní pojištění, za určitých podmínek ti bude náležet podpora v nezaměstnanosti a ÚP ti může pomoci najít zaměstnání.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

56. Jak se zaregistruji na Úřadu práce?

Žádost o registraci u Úřadu práce České republiky **můžeš podat u kteréhokoliv kontaktního pracoviště Úřadu práce České republiky** bez ohledu na to, zda se toto pracoviště nachází v místě tvého trvalého pobytu nebo nikoliv.

Pro účely evidence u Úřadu práce České republiky rozlišujeme dva základní okruhy osob – uchazeče o zaměstnání a zájemce o zaměstnání. Do evidence **uchazečů o zaměstnání** můžeš být zařazen, pokud nemáš zaměstnání a osobně požádáš o zprostředkování zaměstnání na pracovišti Úřadu práce ČR, v jehož obvodu se nachází tvé bydliště. Zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání nebrání však ani pokud pracuješ v rámci tzv.

nekolidujícího zaměstnání. Tím se rozumí činnost na základě pracovního či služebního poměru, případně činnost na základě dohody o pracovní činnosti (nikoli však dohody o provedení práce!), pokud tvůj měsíční výdělek či odměna nepřesáhne polovinu měsíční minimální mzdy.

Nejnižší minimální mzdu můžeš chápat jako nejnižší přípustnou odměnu za práci v pracovněprávním vztahu. Výše minimální mzdy je pohyblivá a mění se vždy ke konkrétnímu kalendářnímu roku, proto nejde předem stanovit konkrétní výši poloviny měsíční minimální mzdy.

Formulář – žádost o zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání najdeš na webových stránkách Úřadu práce České republiky (<https://www.mpsv.cz/documents/20142/2544918/Zadost-o-zprostredkovani-zamestnani.pdf/71058aea-5443-47e3-4073-c0732ab24308>).

Služeb Úřadu práce České republiky můžeš však využít i pokud jsi tzv. **zájemce o zaměstnání**. Zájemce o zaměstnání jsi, pokud zaměstnání máš, ale chceš změnit své pracovní uplatnění, nebo např. pečuješ o dítě do 4 let věku, případně studuješ. Úřad práce České republiky ti v tomto případě nejen zprostředkovává vhodné zaměstnání, ale také ti poskytne kariérové poradenství a případně i zabezpečí rekvalifikaci.

Zásadním rozdílem mezi postavením uchazeče o zaměstnání a zájemce o zaměstnání je především to, že pokud jsi uchazeč o zaměstnání, pak máš za splnění konkrétních podmínek nárok na podporu v nezaměstnanosti, která slouží k překlenutí období, po které si hledáš zaměstnání ve spolupráci s Úřadem práce České republiky. Zájemce o zaměstnání takový nárok nemá.

Při podávání žádosti o zařazení do evidence **uchazečů o zaměstnání** je žadatel **povinen předložit zejména:**

- platný průkaz totožnosti (tj. občanský průkaz nebo cestovní pas) nebo náhradní doklad, kterým prokážeš svoji totožnost a místo trvalého bydliště;
- potvrzení o ukončení pracovněprávního vztahu, případně potvrzení o náhradní době (např. péče o dítě do 4 let věku);
- u absolventů doklad o nejvyšším ukončeném vzdělání.

Zpracovatel: *Tereza Hamplová*

57. Co to znamená, být “na pracáku”? Co musím dělat a plnit?

Jak už jsme psali dříve, pokud budeš veden/a „na pracáku“, tedy Úřadu práce, bude ti za určitých podmínek náležet **podpora v nezaměstnanosti** a také ti může být ze strany Úřadu práce **zprostředkováno nové zaměstnání**. Úřad práce se svým uchazečům snaží najít vhodné zaměstnání v jejich oboru a dle jejich schopností. Pokud by se takové nepodařilo najít, můžeš si také požádat o zprostředkování a proplacení rekvalifikačního kurzu (tedy pokud jsi například vyučená kadeřnice/kadeřník můžeš se třeba rekvalifikovat na maséra/masérku). Samozřejmě ti doporučujeme na schůzky sjednané ohledně nového místa ze strany Úřadu práce chodit. V případě, že se totiž nedostavíš a nabízená místa budeš odmítat, můžeš být z Úřadu práce sankčně vyřazen/a.

Zpracovatel: *Zuzana Pavelková*

PRACOVNÍ PRÁVO A DLUHY

58. Jaký je rozdíl mezi přednostní a nepřednostní exekucí? A kolik může být strháváno ze mzdy?

Rozdíl mezi přednostní a nepřednostní pohledávkou je v tom, z **jak velké části čisté mzdy se může pohledávka, tedy daný nárok, strhávat**. Strhává se vždy z čisté mzdy, která zbývá po odečtení nezabavitelné částky (ta v roce 2024 činí 12 705 Kč a zvyšuje se o 3 176 Kč za každou osobu, vůči které máš vyživovací povinnost), a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi. Jestli je zbylá část mzdy vyšší než 30 686 Kč, pak cokoliv, co je nad tuto částku, se sráží bez omezení. V případě nepřednostních pohledávek se strhává pouze z jedné třetiny takto dopočtené mzdy. Přednostní pohledávky se srážejí ze dvou třetin takto vypočtené mzdy.

Mezi přednostní pohledávky patří například pohledávky výživného, pohledávky daní, poplatků a jiných peněžitých plnění, nebo pohledávky náhrady újmy způsobené poškozenému ublížením na zdraví. Plný výčet přednostních pohledávek nalezneš v § 279 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Pro orientační výpočet srážky ze mzdy můžeš použít kalkulačku na webových stránkách Exekutorské komory - https://www.ekcr.cz/?p=kalkulacka_1

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

59. Ucházím se o zaměstnání – může se zeptat budoucí zaměstnavatel na moje dluhy a případnou exekuci nebo insolvenční řízení?

To záleží. Je zakázáno zjišťovat o uchazeči jiné údaje než ty, které souvisí s uzavřením pracovní smlouvy. Při výběru vhodného zaměstnance má zaměstnavatel jednotlivé uchazeče hodnotit pouze z hlediska kvalifikace, nezbytných požadavků i zvláštních schopností, které podle jeho požadavků a očekávání má zaměstnanec na dané pracovní pozici, respektive při výkonu požadovaného druhu práce, splňovat. Budoucí zaměstnavatel se tě tedy musí na případnou exekuci či insolvenční řízení zeptat, pokud to **bude pro výkon daného povolání zákon vyžadovat** nebo pokud to bude s danou **pracovní**

pozicí souviset. Například pokud bys chtěl pracovat v bance a spravovat finance ostatním a pracovat s hotovostí, pak bys neměl sám být v insolvenční.

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

60. Jak zjistím, kolik mám exekucí a popřípadě jestli jsem v nějakém soudním řízení

Veškeré exekuce najdeš v **Centrální evidenci exekucí ČR**, která je veřejným seznamem vedeným Exekutorskou komorou ČR. Dle vyhlášky č. 329/2008 Sb. za výpis z evidence zaplatíš 60 Kč.

Zda a jaká soudní řízení jsou vedena proti tobě zjistíš, když se zeptáš na svém příslušném soudu. Přípis s žádostí o sdělení soudu oproti tobě vedených řízeních pošli na okresní soud, který je soudem v obvodu, ve kterém máš trvalé bydliště, popřípadě kde se zdržuješ. Seznam soudů najdeš na <https://justice.cz/soudy>.

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

61. Může mě navštívit exekutor v bydlišti, i když je dluh strháván ze mzdy?

Ano, podle zákona může exekutor učinit osobní prohlídku a prohlídku tvého bytu (nebo sídla) a jiných místností, dokonce i tvých skříní nebo jiných schránek, kde máš svůj majetek, **pokud to vyžaduje účel exekuce.**

Pokud už bylo rozhodnuto, že budou prováděny srážky ze mzdy a ze mzdy je pravidelně sráženo v dostatečné výši, k prohlídce bytu nebude důvod. Rozhodující je, jestli pro účely soupisu majetku a určení způsobu vymožení je nezbytné zjistit majetek dlužníka nacházející se v jeho bytě.

Více najdeš v zákoně, pokud se podíváš do § 325a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

62. Může se mnou zaměstnavatel rozvázat pracovní poměr, když zjistí že mám insolvenční a exekuci na mzdě?

Ne. Zaměstnavatel může dát **zaměstnanci výpověď pouze ze zákonných důvodů**. Exekuce ani insolvence takovým zákonným důvodem není.

Pozn. Tyto důvody najdeš v § 52 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

63. Může si člověk v evidenci na úřadu práce přivydělat brigádně? Pokud ano, za jakých podmínek a do jaké výše, aby nebyl vyřazen z evidence ÚP?

Pracovat v době evidence na Úřadu práce můžeš pouze v případě, že **nepobíráš podporu v nezaměstnanosti**.

Přivýdělek v době pobírání podpory v nezaměstnanosti možný není. I pokud podporu nepobíráš, jsou zde zákonné podmínky takového přivýdělku, mezi které patří:

- nesmíš si vydělat více než polovinu minimální mzdy (tj. v roce 2024 max. 9.450 Kč hrubého měsíčně), přičemž výdělků z více dohod se sčítají;
- pracuješ pouze na pracovní smlouvu nebo DPČ, nikoliv na DPP; výkon práce nebrání poskytování součinnosti Úřadu práce při zprostředkování zaměstnání a přijetí nabídky vhodného zaměstnání;
- máš povinnost oznámit svou výdělečnou činnost Úřadu práce.

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

64. Zkoušky na řidičák jsem složil, ale řidičský průkaz jsem si nevyzvedl, a to bohužel již 7 let. Bylo mi sděleno, že to již možné není a že musím zkoušky udělat znovu. Je to tak?

Musíme rozlišovat řidičské oprávnění a řidičský průkaz, který je osvědčením o získání takového oprávnění. V případě, že je řidičský průkaz vydán, jste povinen jej osobně převzít. Zákon ovšem nestanovuje žádnou lhůtu, během které tak musí učinit. Je nezbytné také odlišit pojmy vydání a převzetí průkazu. Ačkoliv průkaz byl vydán, vzhledem k tomu, že nebyl nikdy převzat, podle správního řádu nenabyl právních účinků. Neběží tedy ani jeho platnost. To ovšem nemá vliv na řidičské oprávnění, které osoba získala a nijak nepozbyla. Příslušný úřad je povinen osvědčení vydat. Po sedmi letech pravděpodobně již nebude průkaz k dispozici, nicméně klient je oprávněný si podle § 109 odst. 1 a odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu podat žádost o vydání řidičského průkazu, jelikož jeho **řidičské oprávnění nikdy nezaniklo**.

Zpracovatel: *Jiří Matzner*

MOJE PENÍZE

65. Jak mohu zjistit, jestli mám nějaké dluhy?

Na prvním místě by bylo vhodné zjistit, zda proti tobě není nařízena exekuce. Exekutorská komora ČR vede Centrální evidenci exekucí, ze které lze získat výpis buď přímo u Exekutorské komory nebo také na pobočkách České pošty se službou Czech POINT. Náhled do Centrální evidence exekucí je dostupný i na webových stránkách www.ceecr.cz. Cena náhledu na webových stránkách je 60 Kč bez ohledu na počet stran.

Pokud chceš zjistit, zda proti tobě nejsou ohledně tvých dluhů vedena nějaká soudní řízení, můžeš zaslat soudu příslušnému dle tvého bydliště přípis s tímto dotazem (k tomu viz blíže odpověď na otázku 60).

Dále by bylo vhodné zjistit, zda nedlužíš státu na odvodech sociálního a zdravotního pojištění. Za tímto účelem můžeš kontaktovat příslušnou správu sociálního zabezpečení (typicky podle místa bydliště) a tvou zdravotní pojišťovnu. Pokud máš vlastní živnost, tak je rovněž vhodné kontaktovat s tímto dotazem příslušný finanční úřad.

Dalším krokem by měla být kontrola stavu tvých účtů u bank, kontrola stavu splácení úvěrů nebo hypotéky. Pokud bydlíš v nájmu, tak je třeba zjistit od pronajímatele/poskytovatele služeb, zda nejsi v prodlení s platbami nájemného, služeb a podobně.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

66. Odpovídám za dluhy své biologické rodiny?

Obecně **ne**. Za dluhy někoho jiného (ať už příbuzného či nikoliv) ovšem můžeš odpovídat v případě, kdy ses zaručil/a za dluh druhé osoby, nebo pokud jsi přímo spoludlužníkem (tj. dluh vám vznikl společně). V případě **ručení** má věřitel právo, pokud primární dlužník neplní, domáhat se uhrazení pohledávky po ručiteli.

Pokud se jako **spoludlužník** zavážeš splnit věřiteli daný závazek „společně a nerozdílně“, má věřitel právo vymáhat svoji pohledávku po kterémkoliv z vás. Spoludlužník, který by zaplatil věřiteli částku přesahující výši jeho

ideálního podílu, má právo vymáhat takový přeplatek po spoludlužníku. Rovněž ručitel může po dlužníkovi vymáhat to, co za něj zaplatil.

V případě že žiješ v **manželství**, tak se věřitel může domáhat vymožení pohledávky i po tvém manželovi/manželce, pokud tvůj dluh vznikl za trvání manželství a spadá do režimu společného jmění manželů.

V případě **úmrtí člena tvé biologické rodiny**, který byl předlužen, nemáš jakožto dědic povinnost **dědictví** přijmout (a s ním i dluhy) a můžeš jej odmítnout. Pokud si nejsi jistý, zda je dědictví předluženo, můžeš uplatnit v rámci dědického řízení výhradu soupisu pozůstalosti a dědictví následně odmítnout.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

67. Co je to platební rozkaz a co mám dělat, když ho dostanu?

Platební rozkaz je **druh soudního rozhodnutí**, které soud vydává, je-li v žalobě uplatněno právo na **zaplacení peněžité částky**. Takže pokud někomu dlužíš peníze a ten na tebe podá žalobu k soudu, může ti od soudu přijít platební rozkaz.

V platebním rozkazu ti soud uloží, abys **do 15 dnů od doručení** platebního rozkazu žalobci **zaplatil/a** uplatněnou pohledávku a náklady řízení **nebo** abys v téže lhůtě **podal/a odpor** u soudu, který platební rozkaz vydal.

Podá-li i jen jeden ze žalovaných včas odpor, **ruší** se tím platební rozkaz v plném rozsahu a soud nařídí jednání. Pokud tedy s platebním rozkazem nesouhlasíš a žalobci nedlužíš, můžeš se proti platebnímu rozkazu bránit podáním odporu. Musíš jej však podat nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy ti byl platební rozkaz doručen. Podání odporu není nijak zpoplatněno.

Platební rozkaz, proti kterému nepodáš odpor, má účinky pravomocného rozsudku. Rozhodnutí je tudíž **závazné** pro žalobce i pro tebe. Proti pravomocnému platebnímu rozkazu nelze podat odvolání (kromě nákladů řízení) a částku stanovenou platebním rozkazem musíš zaplatit. Pokud nezaplatíš, dlužná částka může být vymáhána v rámci exekuce.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

68. Na co si dát právně pozor, když někomu půjčuji peníze?

Pokud někomu půjčuješ peníze, je vždy dobré si zjistit, zda je schopný ti peníze vrátit, zda plní své závazky a nemá nějaké dluhy. Za tímto účelem je vhodné si ověřit, zda proti němu není nařízena **exekuce**. Exekutorská komora ČR vede Centrální evidenci exekucí, ze které lze získat výpis buď přímo u Exekutorské komory nebo také na pobočkách České pošty se službou Czech POINT. Náhled do Centrální evidence exekucí je dostupný i na webových stránkách www.ceecr.cz. Cena náhledu na webových stránkách je 60 Kč bez ohledu na počet stran.

Dalším registrem, který poskytuje údaje o solventnosti osoby, je insolvenční rejstřík.

Na webových stránkách <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do> si můžeš ověřit, zda daná osoba není v **insolvenci**. Nahlížení do insolvenčního rejstříku není zpoplatněno.

Pokud jsi provedl/a výše uvedené prověření a chceš dané osobě půjčit peníze, rozhodně o tom sepište smlouvu. Jedná se o **smlouvu o zápůjčce** podle § 2390 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. V případě, kdy ti dlužník závazek nezaplatí, tak se můžeš obrátit na soud a písemná smlouva podepsaná dlužníkem je výrazně silnějším důkazem než pouhá ústní dohoda, takže pro tebe bude jednodušší domoci se svých peněz.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

69. Co je to exekuce a jak ji mohu zabránit?

Exekucí se rozumí **nařízení výkonu rozhodnutí**. V praxi to znamená, že pokud je proti tobě vedeno řízení (např. o zaplacení peněžité částky) a soud rozhodne, že jsi povinen zaplatit určitou částku a rozhodnutí nabyde právní moci, ty částku uvedenou v rozhodnutí nezaplatíš, tak bude s největší pravděpodobností nařízena exekuce k vymožení této částky.

Soud pověří na návrh věřitele vedením exekuce **soudního exekutora**. Podkladem pro exekuci je exekuční titul, kterým nejčastěji bývá rozsudek nebo platební rozkaz, rozhodčí nález atd.

Exekutor ti zašle **vyrozumění o zahájení exekuce** spolu s **výzvou ke splnění** vymáhané **povinnosti**, ve které ti dá **30denní lhůtu** ke splnění povinnosti. Takže pokud chceš exekuci zabránit, zaplat ve lhůtě částku uvedenou ve výzvě exekutora ke splnění vymáhané povinnosti. Pokud tak učiníš, zaplatíš snížené náklady a odměnu exekutora.

Zahájení exekuce pro tebe, jakožto dlužníka, znamená, že nesmíš se svým majetkem nakládat nad rámec běžné činnosti. Pokud nezaplatíš dluh ani ve 30denní lhůtě stanovené exekutorem, exekutor může zabavit peníze na tvých účtech, nařídít srážky ze mzdy, nebo prodat tvůj movitý a nemovitý majetek. Tyto způsoby lze mezi sebou navzájem kombinovat.

Pokud se domníváš, že exekuce je vedena neprávem, třeba proto že jsi už dlužnou částku zaplatil, podej návrh **na zastavení exekuce**. Pokud lze předpokládat, že exekuce bude zastavena, exekutor exekuci odloží. **Návrh na odklad exekuce** můžeš podat také, pokud jsi přechodně v takové situaci, že by provedení exekuce mělo zvláště nepříznivé následky pro tebe nebo tvou rodinu a oprávněný (věřitel) by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen. Návrh je třeba velmi přesně zdůvodnit, jinak jej exekutor může ve lhůtě 7 dnů odmítnout.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

70. Jaké jsou moje možnosti, když nemám na splácení dluhu?

Obecně platí, že vždy je dobré se nejdříve snažit **dohodnout**. Pokud věřiteli vysvětlíš včas svou situaci (např. úraz, změna zaměstnání aj.), může ti vyjít vstříc a umožní ti dočasné odložení splátek nebo alespoň jejich snížení.

Banka nebo jiný věřitel tě budou patrně nejdříve vyzývat k zaplacení a obdržíš několik **upomínek**. Je třeba brát v potaz, že tyto upomínky bývají často zpoplatněné. Dále je třeba počítat s variantou, že věřitel může svůj dluh předat advokátovi, který ti zašle předžalobní výzvu ke splnění. Věřitel po tobě bude následně chtít uhradit i odměnu advokáta, která se pohybuje v řádech tisícikorun. Pokud nezaplatíš dlužnou částku ani po předžalobní výzvě, je třeba očekávat, že na tebe věřitel podá žalobu k **soudu**.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

71. Co když mi přijde výzva, že mám uhradit dluh, ale já na něj nemám?

Vždy je dobré se nejdříve s věřitelem snažit **dohodnout**, aby ti vyšel vstříc a umožnil ti dočasné odložení splátek nebo alespoň jejich snížení.

Pokud jsi ovšem zadlužen/a a nemáš peníze na splácení svých závazků, možné řešení by pro tebe představovalo **oddlužení** jako jeden ze způsobů řešení úpadku dlužníka v rámci insolvenčního řízení. Nejprve je třeba zjistit, zda jsi v úpadku, což je jeden z předpokladů pro to, aby bylo oddlužení schváleno soudem. § 3 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, definuje úpadek dlužníka tak, že má dlužník více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit.

Dalším předpokladem pro schválení oddlužení je stálý příjem postačující minimálně k úhradě odměny insolvenčního správce a odpovídající částky věřitelům. Dále musíš být schopen splatit své dluhy na výživném a odměnu sepisovateli svého návrhu na povolení oddlužení. Návrh na oddlužení za tebe totiž může sepsat a podat pouze advokát, notář, soudní exekutor, insolvenčním správcem nebo akreditovaná osoba. Tento odborník je zároveň povinen tě poučit o průběhu oddlužení. Návrh na oddlužení se podává k insolvenčnímu soudu (krajský soud dle místa tvého bydliště) spolu s insolvenčním návrhem. Náležitosti návrhu na oddlužení včetně vysvětlení postupu soudu při oddlužení jsou obsaženy v § 389 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona.

Pokud jsi v úpadku a splnil jsi veškeré podmínky, soud ti povolí oddlužení a jmenuje insolvenčního správce. Správci za jeho výkon náleží zákonem stanovená odměna, která se odvíjí od toho, jestli bude oddlužení provedeno jednorázovým zpeněžením majetku nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Způsob oddlužení určí dohodou věřitelé, případně soud. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty jsi povinen/a po dobu nejvýše 5 let měsíčně splácet prostřednictvím insolvenčního správce věřitelům ze svých příjmů určitou částku a zároveň vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení tvůj majetek.

Zpracovatel: *Edita Bolková*

72. A co když vůbec nesouhlasím s tím, že bych ho měl platit?

Důležité je vždy včas **komunikovat**. Pokud s dluhem nesouhlasíš, co nejrychleji se pokus svou záležitost vyřešit s věřitelem. Možná si jen neuvědomuješ, že ti vznikl nějaký dluh, nebo jsi podepsal/a smlouvu, kterou sis pořádně nepřečetl/a. V každém případě je třeba začít věc řešit co nejdříve, ať zbytečně nenarůstají další náklady za upomínky, právní zastoupení, soudní poplatky atd.

Pokud jste se s věřitelem nedohodli, lze očekávat, že se se svým nárokem obrátí na **soud**. V rámci soudního řízení máš široké možnosti pro svou obranu – např. můžeš se nechat zastoupit advokátem, předkládat důkazy a soud je povinen tě vyslechnout.

V případě, že soud rozhodne ve prospěch věřitele a rozhodnutí se stane pravomocné, tak za předpokladu, že nezaplatíš, pověří soud na návrh věřitele výkonem rozhodnutí soudního exekutora. Exekutor ti zašle vyrozumění o zahájení exekuce spolu s výzvou ke splnění vymáhané povinnosti, ve které ti dá **30denní lhůtu ke splnění** povinnosti. Pokud tak učiníš, zaplatíš snížené náklady a odměnu exekutora.

Nesouhlasíš-li s exekucí a domníváš se, že je proti tobě vedena neoprávněně, můžeš podat exekutorovi písemný **návrh na zastavení exekuce**. Typicky se jedná o případy, kdy pohledávka, která je vymáhána exekucí, byla již plně uhrazena před zahájením exekučního řízení, nebo ti nebylo doručeno rozhodnutí, které je exekučním titulem. Pokud byla zaplacená jen určitá část dluhu, pak budeš žádat částečné zastavení exekuce.

Pokud ses bez své viny ocitl/a přechodně v situaci, kdy by provedení exekuce mohlo mít pro tebe nebo pro tvoji rodinu zvláště nepříznivé následky a věřitel by nebyl odkladem exekuce vážně poškozen, můžeš podat exekutorovi písemný **návrh na odklad exekuce**.

Pokud dle tvého názoru soudní exekutor postupuje nesprávně, máš možnost podat stížnost **Exekutorské komoře** nebo **Ministerstvu spravedlnosti**. Je třeba vzít v potaz, že stížnost nenahrazuje návrh na zastavení nebo odložení exekuce.

73. Jak se mohu bránit proti neoprávněným nárokům na zaplacení?

Stejně jako u předchozí odpovědi, důležité je vždy včas **komunikovat**. Pokud s dluhem nesouhlasíš, co nejrychleji se pokus svou záležitost vyřešit s věřitelem. Možná si jen neuvědomuješ, že ti vznikl nějaký dluh, nebo jsi podepsal/a smlouvu, kterou sis pořádně nepřečetl/a. V každém případě je třeba začít věc řešit co nejdříve, ať zbytečně nenarůstají další náklady za upomínky, právní zastoupení, soudní poplatky atd.

Pokud jste se s věřitelem nedohodli, lze očekávat, že se se svým nárokem obrátí na **soud**. V rámci soudního řízení máš široké možnosti pro svou obranu – např. můžeš se nechat zastoupit advokátem, předkládat důkazy a soud je povinen tě vyslechnout.

V případě, že soud rozhodne ve prospěch věřitele a rozhodnutí se stane pravomocné, tak za předpokladu, že nezaplatíš, pověří soud na návrh věřitele výkonem rozhodnutí soudního exekutora. Exekutor ti zašle vyznění o zahájení exekuce spolu s výzvou ke splnění vymáhané povinnosti, ve které ti dá nejméně **30denní lhůtu ke splnění** povinnosti. Pokud tak učiníš, zaplatíš snížené náklady a odměnu exekutora.

Nesouhlasíš-li s exekucí a domníváš se, že je proti tobě vedena neoprávněně, můžeš podat exekutorovi písemný **návrh na zastavení exekuce**. Typicky se jedná o případy, kdy pohledávka, která je vymáhána exekucí, byla již plně uhrazena před zahájením exekučního řízení, nebo ti nebylo doručeno rozhodnutí, které je exekučním titulem. Pokud byla zaplacená jen určitá část dluhu, pak budeš žádat částečné zastavení exekuce.

Pokud ses bez své viny ocitl/a přechodně v situaci, kdy by provedení exekuce mohlo mít pro tebe nebo pro tvoji rodinu zvláště nepříznivé následky a věřitel by nebyl odkladem exekuce vážně poškozen, můžeš podat exekutorovi písemný **návrh na odklad exekuce**.

Pokud dle tvého názoru soudní exekutor postupuje nesprávně, máš možnost podat stížnost **Exekutorské komoře** nebo **Ministerstvu spravedlnosti**. Je třeba vzít v potaz, že stížnost nenahrazuje návrh na zastavení nebo odložení exekuce.

74. Co je to insolvence a je to řešení pro mě?

Insolvence je způsob **řešení dluhů osob**, které se ocitnou v úpadku. Pokud máš více dluhů, než jsi schopen splácet, máš exekuce, může tvé problémy vyřešit insolvenční řízení. Základní podmínkou pro vstup do insolvenčního řízení je **úpadek**. To znamená, že máš alespoň dva různé věřitele, vůči nimž máš dluh déle než 30 dnů po splatnosti a nejsi schopen tyto dluhy splácet. Insolvence může probíhat několika způsoby, pro tebe však bude nejčastějším řešením **oddlužení**, plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

To zjednodušeně znamená, že v rámci insolvence budeš platit k rukám insolvenčního správce každý měsíc splátku, a ta bude následně rozdělena mezi jednotlivé věřitele. Mimo tuto splátku již nic dalšího neplatíš. Po úspěšném projití insolvenční řízení tě soud od placení zbývající části dluhů osvobodí. Pokud tedy máš více dluhů u různých věřitelů, které již nejsi schopen platit a máš pravidelný měsíční příjem, může být pro tebe právě insolvence vhodným řešením.

Zpracovatel: *Michaela Harudová*

75. Co jsou úroky a co úroky z prodlení?

Když si od někoho půjčíš peníze, úrok je **cena, kterou za půjčení zaplatíš**. Úrok je obvykle vyjádřený procentem za nějaké období. Když je to 10 % p.a., znamená to 10 % za rok.

Jako příklad: půjčíš si 10.000 Kč s tím, že je vrátíš za rok. Za rok pak vrátíš to, co sis půjčil/a plus 10 %, v tomhle případě 10.000 Kč plus 1.000 Kč. Tedy celkem 11.000 Kč.

Dávej pozor, za jaké období se úroky počítají – může to být za rok jako v příkladu, ale taky za měsíc nebo den. Pokud vidíš někde úroky za měsíc nebo den, pozor na to – sazba **úroků** (procento, ve kterém jsou napsané) se ti může zdát malá, ale po přepočtení na roční sazbu to může být hodně peněz. Např. pokud si půjčíš 10.000 Kč s tím, že je vrátíš za rok a úrok je 1 % za den, tak za rok zaplatíš jen na úrocích 1x365, tj. 365 %. A za rok tak vrátíš půjčku, 10.000 Kč a úrok 36.500 Kč, celkem tedy 46.500 Kč.

Úrok z prodlení je "trest" za to, že zaplatíš něco pozdě (po splatnosti), třeba půjčku nebo daně nebo nájemné. Úroky mohou být v **zákoně výši**, v roce 2023 to bylo 15 %. **Nebo** mohou být **dohodnuté**. Pak zase dávej pozor nejen na sazbu (%), ale i na období, za které se úrok z prodlení počítá. I když nejsou úroky z prodlení ve smlouvě dohodnuté, může je po tobě ten, komu dlužíš, chtít.

Zpracovatel: *Jitka Kadlčíková*

76. Mohu se nějak vyhnout úrokům z prodlení?

Ano. Tím, že zaplatíš svůj dluh včas. Když zaplatíš pozdě, může ti věřitel odpustit placení úroku z prodlení, ale nemusí.

Zpracovatel: *Jitka Kadlčíková*

77. Co když mám společný dluh s někým jiným? Kdo ho musí platit?

To **záleží**. Buď máš dluh s někým "**společně a nerozdílně**" a v takovém případě může věřitel přijít jen za tebou a chtít, abys zaplatil/a celý dluh. Např. s kamarádem si společně a nerozdílně vezmete půjčku 10.000 Kč. S kamarádem se domluvíte, že tobě stačí 2.000 Kč a kamarád potřebuje 8.000 Kč. I když jste se s kamarádem takhle domluvili, věřitel může přijít jen za tebou a chtít, ať vrátíš celých 10.000 Kč. Věřitele dohoda, kterou máš s kamarádem, v takovém případě nezajímá. Ty budeš muset zaplatit 10.000 Kč a těch 8.000 Kč chtít po kamarádovi.

Nebo se domluvíte s věřitelem, že dluh není společný a nerozdílný, ale každý dluží **jen svojí část**. Pak v tom mém případě je na věřiteli, aby po tobě chtěl 2.000 Kč a po kamarádovi 8.000 Kč. Tenhle případ ale není moc častý. Častěji věřitel bude chtít "společně a nerozdílně", je to pro něj trochu jednodušší.

Zpracovatel: *Jitka Kadlčíková*

78. Co je to splátkový kalendář a jak mi může pomoci?

Splátkový kalendář spočívá v **rozvržení celého dluhu na jednotlivé splátky**, které odpovídají tvým finančním možnostem. Pokud si bereš půjčku nebo úvěr, zpravidla bude jeho vrácení určeno v jednotlivých splátkách. Je pak důležité, aby již při uzavírání smlouvy výše splátek odpovídala tvým finančním možnostem. V průběhu splácení si pak musíš hlídat termíny splatnosti jednotlivých splátek, protože v případě **prodlení**, by věřitel mohl požadovat zaplacení celého dluhu najednou a takové prodlení by mohlo být spojeno i se smluvními pokutami. Splátkový kalendář si můžeš domluvit také s věřitelem, který se již domáhá zaplacení celého dluhu najednou, ať již před soudem nebo v exekuci. Tento postup pak může být výhodný i pro věřitele, který by jinak musel vynaložit náklady na vymáhání dluhu. Je tedy vhodné se v takovém případě pokusit s věřitelem domluvit na splátkovém kalendáři, který bude výhodný pro obě smluvní strany.

Zpracovatel: *Michaela Harudová*

79. Co když jsem ručil za někoho jiného a teď musím platit?

Věřitel by měl v případě ručení za závazek jiné osoby **požadovat zaplacení dluhu nejprve po dlužníkovi**, kterého by měl k zaplacení dluhu vyzvat v písemné formě a stanovit mu k zaplacení přiměřenou lhůtu. Výzvy není třeba, je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní. Pokud dlužník v určené lhůtě dluh **nezaplatí**, může věřitel požadovat zaplacení dluhu **po ručiteli** (po tobě). Pokud zaplatíš jako ručitel za někoho jiného, můžeš poté **požadovat úhradu** vynaložených peněžních prostředků **po původním dlužníkovi**. Tedy pokud jsi musel/a zaplatit za někoho jiného, můžeš po něm požadovat peníze zpět.

Zpracovatel: *Alena Saydueva Knapová*

80. Co když mám dluhy na bydlení, jak to řešit?

Pokud bydlíš v nájmu a již ti vznikly dluhy na bydlení, obrať se na **pronajímatele**, případně obecně na toho, kdo ti bydlení poskytuje, s žádostí o vyřešení situace. S pronajímatelem se můžete dohodnout například na splátkovém kalendáři, v rámci kterého budeš postupně hradit dlužné

nájemné. Existuje také řada neziskových organizací a poraden, které ti mohou pomoci v případě existence dluhů. Pokud máš vysoké výdaje na bydlení, můžeš se obrátit na Úřad práce ČR s žádostí o dávky státní sociální podpory (příspěvek na bydlení) nebo dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc), dle toho, na které dávky dosáhneš.

Zpracovatel: *Alena Saydueva Knapová*

81. Jak funguje oddlužení a je to možnost pro mě?

Oddlužení je jedním ze **způsobů řešení úpadku**, tedy situace, kdy máš dluhy, které již nezvládáš splácet. Zjednodušeně je v úpadku ten, kdo má alespoň dva věřitele, vůči nimž má dluhy více než 30 dnů po splatnosti. Pokud jsi v tzv. platební neschopnosti, tedy v situaci, kdy již nejsi nadále schopen své dluhy splácet, může být pro tebe právě oddlužení vhodným řešením. Nejdříve se musíš **obrátit na osobu**, která je oprávněná návrh na oddlužení zpracovat, tj. advokáta, notáře, soudního exekutora, insolvenčního správce nebo tzv. akreditovanou osobu, jejich seznam najdeš na stránkách Ministerstva spravedlnosti (<https://sako.justice.cz/>). Odměna za zpracování návrhu je stanovena pevně a činí 4.000 Kč bez DPH pro jednotlivce, při oddlužení manželů je to 6.000 Kč + DPH, akreditované osoby zpracovávají návrh bezplatně. Oprávněná osoba návrh sepíše a podá na příslušný **krajský soud**. Ten následně návrh posoudí, a pokud splňuje všechny zákonné podmínky, rozhodne o tvém **úpadku**. V průběhu oddlužení pak bude každý měsíc srážena z tvého příjmu určitá částka, která bude insolvenčním správcem rozdělena mezi jednotlivé věřitele. Zbývající část příjmu bude již určena pro tvé potřeby. Kromě splátky v oddlužení nic dalšího nikomu neplatíš. Exekuce nelze provést, věřitelé nemohou své dluhy vymáhat jinak než v rámci oddlužení. Za dobu pěti let bys pak měl splatit alespoň 30 % veškerých svých dluhů. Po úspěšném skončení oddlužení soud Ti soud zbývající část dluhů odpustí.

Zpracovatel: *Michaela Harudová*

82. Co když dluhy zdědím?

Vždy tu existuje možnost dohodnout se s věřitelem na prominutí dluhu nebo jeho části. Nejprve je však nutné ověřit, zda za tento konkrétní dluh skutečně jako dědic odpovídáš. Dluhy není možné zdědit jen tak "zčistajasna". Proti zdědění dluhů je potřeba se **bránit včas**, ještě během řízení o dědictví (pozůstalosti).

Nejprve totiž musí proběhnout **řízení o pozůstalosti** a pouze dědicové, kteří jsou k němu přizváni či připuštěni jako účastníci usnesením soudu, mohou případně zdědit i zůstavitelovy dluhy. Příslušný notář, který provádí řízení, zjišťuje i stav majetku a dluhů, které patří do dědictví. Při tom se může zjistit, že zesnulý měl více dluhů než majetku (dědictví je předloženo). V takovém případě můžeš jakožto dědic navrhnout provedení likvidace pozůstalosti, při kterém se majetek v podstatě rozdělí mezi známé věřitele a dědicové pak již žádné dluhy nedědí. Jako dědic můžeš také dědictví **odmítnout**.

Pokud dědictví neodmítneš, ani neproběhne jeho likvidace, měl bys určitě uplatnit tzv. **výhradu soupisu**. Pak jsi povinen uhradit zděděné dluhy pouze do výše ceny majetku, který jsi zdědil. Bez výhrady soupisu odpovídáš za dluhy zůstavitele v plné výši. Pokud tedy věřitel požaduje zaplacení dluhu, o kterém tvrdí, že jsi ho zdědil, je potřeba se nejprve ujistit, zda jsi byl vůbec účastníkem dědického řízení, zda neproběhla likvidace pozůstalosti, zda jsi dědictví neodmítl, a zda sis vyhradil soupis pozůstalosti. Od toho se pak odvíjí povinnost dědice (tebe = dlužníka) dluh zaplatit a také se od tohoto odvíjí případná výše této povinnosti (dědic ne vždy odpovídá za celou částku dluhu). Pokud sis, jakožto dědic, vyhradil soupis a už dříve na zděděné dluhy zaplatil částku, která odpovídá ceně zděděného majetku, na další zděděné dluhy již nejsi povinen nic platit. Pokud tě jako dědice v dědickém řízení **zastupoval opatrovník**, který špatně hájil tvé zájmy, je někdy možné se po něm (případně po jeho zaměstnavateli) domáhat náhrady škody odpovídající výši dluhů, které bys nemusel platit, pokud by opatrovník jednal řádně.

Zpracovatel: *Hana Erbsová*

83. Kde mohu získat poradenství ohledně dluhů a finančních problémů?

Existuje několik zdrojů, kde můžete získat potřebné informace o financích, ale také dluzích a finančních problémech. **Bezplatnou** radu můžeš získat například v neziskové organizaci *Člověk v tísni* (<https://www.clovekvtisni.cz/potrebuji-pomoci>) či v *Dluhové poradně* (<https://www.dluhovaporadna.cz/>). Svou situaci můžeš také konzultovat s **finančním poradcem**, který ti pomůže nastavit rozpočet či refinancování půjček. U finančního poradce je však třeba počítat s tím, že se nejedná o bezplatnou službu. Mnoho užitečných informací lze najít také na **internetu**. Zde je však potřeba vždy dbát na důvěryhodnost získaných informací, a to buď vyhledáváním na odborných webových platformách či ověřením nalezené informace z více zdrojů.

Pokud ses do finančních problémů již dostal, je důležité situaci bezodkladně řešit a v případě potřeby vyhledat odbornou pomoc. Odkládání řešení se nevyplácí, neboť u dlužné částky mohou narůstat **úroky** z prodlení či penále, kterými se dluh zvyšuje.

Zpracovatel: *Tereza Koukalová*

84. Co to znamená „osobní bankrot“ – a je to možnost pro mě?

Osobní bankrot je jiný termín, který používáme pro **oddlužení**. Je to situace, kdy už nezvládáš platit své dluhy, věřitel se domáhá jejich zaplacení u soudu nebo máš exekuce. V této situaci je pro tebe možným řešením právě osobní bankrot neboli oddlužení. Základní podmínkou pro vstup do oddlužení je stálý příjem ze zaměstnání. Nejdříve se musíš **obrátit na osobu**, která je oprávněná návrh na oddlužení zpracovat, tj. advokát, notář, soudní exekutor, insolvenční správce nebo tzv. akreditovaná osoba, jejich seznam najdeš na stránkách Ministerstva spravedlnosti (<https://sako.justice.cz/>). Odměna za takové zpracování je stanovena pevně a činí 4.000 Kč bez DPH pro jednotlivce, při oddlužení manželů je to 6.000 Kč + DPH, akreditované osoby návrhy zpracovávají bezplatně. Oprávněná osoba pak návrh sepíše a podá na příslušný **krajský soud**. Ten následně návrh posoudí, a pokud splňuje všechny zákonné podmínky, rozhodne o tvém **úpadku**. V průběhu oddlužení pak bude každý měsíc srážena z tvého příjmu určitá částka, která

bude insolvenčním správcem rozdělena mezi jednotlivé věřitele. Zbývající část příjmu bude již určena pro Tvé potřeby. Kromě splátky v oddlužení již nic dalšího nikomu neplatíš. Exekuce nelze provést, věřitelé již nemohou své dluhy vymáhat jinak než v rámci oddlužení. Za dobu pěti let bys pak měl splatit alespoň 30 % veškerých svých dluhů. Po úspěšném skončení oddlužení Ti soud zbývající část dluhů odpustí.

Zpracovatel: *Michaela Harudová*

85. Co to znamená „být bílý kůň“. Jaká jsou rizika?

"Bílého koně" obvykle používají lidé, kteří chtějí **zakrýt** nějakou svou **nekalou (nezákonnou) aktivitu**. Hodně často jsou bílymi koňmi lidé bez domova nebo jinak ohrožení. Člověk, který bílého koně používá, mu dá podepsat dokumenty, přesvědčí ho, že je všechno bezpečné a dá mu nějakou částku jako odměnu. Případně od něj "koupí" občanku nebo jiné doklady. Bílé koně často vidíme jako jednatele společností, které nepodnikají úplně v souladu se zákonem. Nebo třeba jako lidi, na jejichž jméno a doklady si někdo vzal půjčku nebo podepsal směnku. Bílý kůň ani nemusí vědět, co všechno za něj bylo podepsané nebo co dělá společnost, kde je jako jednatel. A z toho plynou rizika. Pokud se z tebe stane bílý kůň, může po tobě věřitel chtít třeba vrácení půjčky nebo třeba ručení za dluhy, i když sis žádnou půjčku nevzal/a. Můžeš jít i do vězení. A to aniž bys tušil/a, že nějakou půjčku máš, nebo že jsi ručitelem, nebo co se vlastně děje. Pokud ti někdo nabídne, abys mu dal/a (podepsal/a) plnou moc nebo podepsal/a nějaké dokumenty s tím, že je všechno bezpečné a nic ti z toho nehrozí, nedělej to. Neprodávej své doklady. A to ani kdyby se ti peníze od toho člověka hodily. Rizika jsou pro tebe obrovská a můžou se s tebou vléct hodně dlouho a hodně ti zkomplikovat život.

Zpracovatel: *Jitka Kadlčíková*

86. Co je to Milostivé léto? Může mi pomoci?

Milostivé léto je **jednorázová iniciativa státu**, která umožňuje **odpuštění tzv. příslušenství dluhu** (úroky, penále za prodlení s platbou, exekuční náklady), ale **nikoliv samotného dluhu**. Týká se zejména starších dluhů na daních, sociálním pojištění, soudních poplatcích, případně na místních poplatcích (pokud tak stanoví obec usnesením). Pokud jsi dlužníkem a dobrovolně dluh zaplatíš v zákonem stanovené lhůtě, nemusíš platit jejich příslušenství. Milostivé léto však nevyřeší dluhy, které z různých důvodů nechceš či nemůžeš zaplatit. Milostivé léto bylo vyhlášeno již několikrát, jeho podmínky jsou vždy stanoveny zákonem, přičemž nebyly vždy stanoveny stejně. Je tedy potřeba se vždy **informovat** o tom, zda tato akce aktuálně probíhá, a jaké jsou její **konkrétní podmínky**. Tyto informace jsou obvykle dohledatelné na internetu, případně se lze s dotazem obrátit např. na *Člověk v tísni*, nebo občanské poradny.

Zpracovatel: *Hana Erbsová*

MOJE RODINNÉ ZÁLEŽITOSTI

Moje biologická rodina:

87. Mám nějaké povinnosti vůči své biologické rodině?

Obecně **ano**. Vyživovací povinnost platí nejen od rodičů vůči jejich dětem, ale i od dětí vůči rodičům. Záleží ale vždy na konkrétním případě. Pokud dojde k osvojení = adopci, veškeré tvé povinnosti k biologické rodině zanikají.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

88. Mám vůči nim nějaká práva?

V tomto případě záleží na tom, zda byli tví rodiče tzv. **rodičovské odpovědnosti** soudem **zbaveni** nebo jim byla **omezena**. Pokud jí nebyli zbaveni, ani jim nebyla omezena, máš veškerá práva vůči své biologické rodině jako kdybyste společně po celou dobu žili. I pokud byli rodiče zbaveni rodičovské odpovědnosti, máš vůči nim stále právo na výživné, a to až do doby než budeš schopný/á se sám/sama živit. Tedy toto právo máš i poté, co ti bude 18 let. O tvém výživném rozhodoval soud, pokud bylo soudem rozhodováno o tvém umístění v domově. Pokud dojde k **osvojení** = adopci, zanikají veškerá tvá práva vůči biologické rodině. Máš právo se na základě zákona domáhat, aby soud rozhodl o utajení tvého osvojení, tedy aby se o něm tvá biologická rodina nedozvěděla. Stejně tak pokud bylo osvojení utajeno, ale ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů je to nutné, můžeš se domáhat u soudu, aby ti byla informace o tvých biologických rodičích odtajněna.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

89. Jak zjistit, zda mám právo na nějaké dědictví?

V České republice se dědí ze **zákona** nebo ze **závěti**. Když osoba zemře, pohřební ústav/nemocnice kontaktují matriku, ta kontaktuje soud a ten

ustanoví **notáře**, který bude dědictví fakticky řešit. Pokud máš příbuzného, který zemřel, velmi pravděpodobně se ti v takovém případě ozve notář sám. Řekne ti, že má na starosti pozůstalost po XY, který jak zjistil z matriky, je tvým otcem/matkou, ale i jiným příbuzným a zavolá tě na jednání. To se odehrává v jeho kanceláři, pokud je to mimo tvé bydliště, je dobré zjistit, zda notář už tuší, jestli je v dědictví nějaký majetek nebo například pouze dluhy. Notář se dotazuje na zůstatky na účtu banky, v katastru nemovitostí zkoumá vlastnictví bytů nebo domů, v registru vozidel vlastnictví vozidla a v obchodním rejstříku pak podíly ve společnostech. Pokud by byly v dědictví pouze dluhy, tak je můžeš písemně **odmítnout** a ušetřit si cestu. Odmítnout můžeš samozřejmě i majetek, ale pokud se rozhodneš **přijmout**, máš na dědictví nárok. Vyjma příbuzných můžeš dědit i po jiných osobách, pokud tě tyto za dědice povolají v závěti. To, zda a kolik budeš dědit nelze zjistit dopředu, ledaže by ti někdo předem sdělil obsah své závěti, kde se rozhodl ti něco odkázat. Na druhou stranu, závěť může zůstavitel (ten kdo ji pořizuje) kdykoli změnit, jistotu tedy opravdu máš až po smrti zůstavitele a přečtení aktuální závěti.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

Já rodičem

90. Co když se stanu rodičem? Jaké jsou mé práva a povinnosti?

Každý rodič má vůči svému dítěti ze zákona tzv. **rodičovskou odpovědnost**, má ji automaticky a bez omezení, **vzniká narozením dítěte** a **zaniká dosažením zletilosti** (dosažením 18 let věku). Oba rodiče mají odpovědnost stejnou. Rodičovská odpovědnost zahrnuje péči o dítě, o jeho zdraví, o jeho rozumový, citový a mravní vývoj, ochranu dítěte, osobní styk s dítětem, zajištění jeho výchovy i vzdělávání, určení místa jeho bydliště, zastupování dítěte a péči o jeho majetek. Jinými slovy je povinností rodiče zajistit, aby dítě chodilo k lékaři a do školy, aby se všemi směry rozvíjelo. Rodiče musí dítě i chránit a v případě potřeby za něj jednat na úřadech, vyřídit například sociální dávku nebo cestovní pas. Pokud s druhým rodičem nežiješ, je tvým právem, ale i povinností se s dítětem stýkat, a to tak často, jak se dohodnete, případně jak rozhodne soud. Vaše dohoda i soudní rozhodnutí by mělo být učiněno především s ohledem na dítě, a to, co je pro něj nejlepší. Pokud rodič svoji rodičovskou odpovědnost řádně nevykonává, může ji soud

omezit. Pokud by rodič odpovědnost dokonce zneužíval, může soud rodiče odpovědnosti i zbavit. Rodiče by se měli na důležitých věcech dohodnout a pokud toho nejsou schopni, mohou se obrátit na soud. Rodiče si také ze zákona musí sdělit vše podstatné, co se jejich dítěte týká. Obecně řečeno, dítě má právo na oba rodiče a tito mají povinnost se o něj starat a spolupracovat při tom, a pokud rodiče nejsou schopni se dohodnout, vždy se mohou obrátit na soud.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

91. Kdy musím platit alimenty a jak se určuje a mění jejich výše?

Každý rodič má vůči svému dítěti ze zákona **vyživovací povinnost**. To znamená, že musí přispívat na jeho výživu, bydlení, ošacení, léky atd. Tato zákonná povinnost **vzniká rodiči narozením dítěte a trvá až do doby, než je dítě schopno se samo živit**, to většinou znamená až ukončí střední nebo vysokou školu a začne pracovat.

Výše výživného (alimentů) se počítá podle potřeb dítěte a příjmů rodiče, který má výživné platit. Pro výpočet výše jsou k dispozici orientační **tabulky s doporučením** (<https://vyzivne.justice.cz/>). Ty stanoví, kolik procent z čistého příjmu rodiče má tvořit výživné, přičemž se zohledňuje počet dětí i jejich věk. Čím starší dítě je, tím vyšší jsou i alimenty. Přesnou výši pak vypočte soud nebo se na ni rodiče dohodnou. Při určení výše výživného záleží na řadě věcí, například těžce nemocné dítě může potřebovat významně vyšší alimenty již od narození. Výživné lze změnit – zvýšit nebo snížit vždy, když se změní situace. Jde například o situace, kdy jeden z rodičů těžce onemocní, bez vlastní viny přijde o práci a nemůže si v regionu nalézt novou anebo pokud například jeden z rodičů významně zbohatne. Obecně se pak změnou rozumí také přechod ze školky do školy, na druhý stupeň a na střední školu. Od 18 let se alimenty hradí přímo dítěti, do té doby se posílají druhému rodiči.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

92. Co když na úhradu alimentů nemám?

Vyživovací povinnost by měla být vždy na prvním místě, vše ostatní může počkat. Pokud jsou alimenty moc vysoké, protože byly špatně vypočteny nebo jsi změnil práci a nyní pobíráš menší mzdu, můžeš se domluvit s druhým rodičem na jejich snížení, i když nesouhlasí, je vždy možné obrátit se na soud a podat návrh **na snížení výživného s ohledem na novou situaci**. Vždy se snaž platit alespoň něco, protože neplacení výživného déle než 4 měsíce může být trestným činem. Kromě trestního řízení hrozí samozřejmě i exekuce, kdy osoba, která se o dítě stará, může podat návrh na exekuci. Exekutor ti následně tzv. obstaví účty nebo nařídí tvému zaměstnavateli, aby ti dlužnou částku strhával ze mzdy; při vymáhání dlužného výživného ti může být též pozastaveno řidičské oprávnění. Vše navíc vyjde výrazně draž, protože budeš muset zaplatit i náklady exekuce. Nestrkej hlavu do písku a situaci řeš včas.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

93. Co když chci vídat své dítě, ale druhý rodič nebo někdo další mi v tom brání? Co mohu dělat?

Jako rodič máš **rodičovskou odpovědnost** a ta zahrnuje i **právo na styk s dítětem**. Pokud **není dohoda s druhým rodičem možná**, musíš se **obrátit na soud**. Soud zpravidla stanoví pevnou dobu, kdy se můžeš s dítětem setkat. Může to být víkend, ale ze začátku třeba i jen několik hodin. Někdy je nutné začít s tzv. **asistovaným stykem**, to znamená, že se s dítětem setkáš za přítomnosti vyškoleného sociálního pracovníka, ale toto řešení je většinou jen dočasné. Pokud druhý rodič i přes soudní rozhodnutí styk odmítá, je třeba požádat o výkon rozhodnutí, soud pak bude druhého rodiče vyzývat nebo i pokutovat, aby styk umožnil.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

94. Jak funguje střídavá péče a jak ji získat?

Střídavá péče je jednou z možností, jak se o dítě starat, pokud spolu rodiče nežijí. V současné době se jedná péči, která je **soudy preferovaná** a pokud o ni rodiče mají zájem, soudy o ni zpravidla rozhodnou, protože se má za to, že pro dítě jsou oba rodiče stejně důležití. Střídavá péče může být **rovnoměrná** – dítě se střídá u rodičů např. po týdnu, nebo **nerovnoměrná** – např. že jeden rodič pečuje o dítě 10 dní a druhý 4. Oba rodiče mají veškerá práva a povinnosti vůči dítěti a na některých věcech by se měli dohodnout (třeba kam půjde dítě do školy). Střídat se mohou rodiče v jednom bytě u dítěte nebo dítě u obou rodičů. Dítě může mít dokonce i dvě základní školy, pokud je to v jeho případě vhodné. U střídavé péče soud také zpravidla stanoví výživné oběma rodičům proti sobě, platí si tedy vzájemně. Střídavá péče je jednou z forem péče o dítě, rozhodne o ní tedy buď soud autoritativně nebo je stanovena v dohodě, kterou soud schvaluje.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

95. Jak mohu získat plnou péči o své dítě?

Plná péče o dítě se dříve často označovala jako péče výlučná a znamená, že **o dítě pečuje zejména jeden z rodičů** a druhý má s dítětem stanovený styk. Běžnou **agendu tedy zajišťuje jen jeden rodič**. Druhý rodič je povinen a oprávněn se s dítětem stýkat dle dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu (často to bývá každý druhý víkend). Pečující rodič je povinen na styk s druhým rodičem dítě připravit, tzn. nebránit mu v tom, fyzicky ani psychicky a dítěti dát vše potřebné. Pokud chceš dítě získat do plné péče a s rodičem se nedohodnete, je opět možné se obrátit na soud. Pokud ale bude druhý rodič navrhopvat péči střídavou, bude velmi obtížné, až na výjimečné případy, péči výlučnou prosadit. I rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, má k dítěti rodičovskou odpovědnost a vyživovací povinnost.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

96. Jaké finanční povinnosti mám, pokud se stanu rodičem?

Vůči dítěti máš po jeho narození ze zákona **vyživovací povinnost**. To znamená, že dítě buď **fakticky živiš** (tzn. jídlo, bydlení, ošacení, volnočasové aktivity), většinou pokud s ním žiješ ve společné domácnosti, nebo **příspěváš pečujícímu rodiči na jeho výživu**, a to v pravidelných platbách každý měsíc. Tyto platby si můžete s druhým rodičem dohodnout nebo je určí soud. Závisí na vašich příjmech, ale také odůvodněných zájmech dítěte. Zásadou je, že životní úroveň dítěte má být shodná s životní úrovní rodičů. Vyživovací povinnost nezaniká automaticky dosažením věku 18 let, naopak trvá až do doby, dokud se dítě není schopno samo žít. V případě, že jsi otcem dítěte a nejste s matkou manželé, má matka nárok na výživné od otce po dobu dvou let od narození dítěte, jako otec jsi také povinen poskytnout jí přiměřenou náhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem, to může znamenat například platby, které matka učinila, výbavu do porodnice atp., zásadní je ale aby to bylo přiměřené, to znamená, že pokud si matka zakoupí luxusní košilky, hradit jí takové náklady nemusíš, přispět na kojící podprsenku však ano.

Zpracovatel: *Barbora Karetová*

97. Mohu adoptovat dítě/požádat o svěření dítěte do pěstounské péče?

Adoptovat neboli osvojit dítě může **pouze zletilá a svéprávná osoba**, která by navíc měla svými vlastnostmi a dovednostmi zaručovat, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem. U osvojení je důležité, že mezi osvojitelem (tebou) a osvojovaným dítětem musí být **přiměřený věkový rozdíl**, zpravidla **ne menší než šestnáct let**, jelikož mezi osvojitelem a osvojovaným dítětem vzniká v podstatě stejný vztah jako mezi rodičem a dítětem. V některých případech je však možné, aby věkový rozdíl byl **i menší než šestnáct let**, musí s tím však souhlasit opatrovník zastupující dítě v řízení o osvojení a musí to být **v zájmu osvojovaného dítěte**. U pěstounské péče nejsou podmínky kladené na pěstouna tak přísné jako u osvojení, i když samozřejmě i pěstoun musí vykazovat jisté vlastnosti a dovednosti ve vztahu k péči o dítě (musí poskytovat záruky řádné péče). Pěstoun musí mít dále také **bydliště na území České republiky** a musí souhlasit se svěřením

dítěte do pěstounské péče. Jako pěstoun má pak konkrétní osoba nárok na řadu dávek poskytovaných státem.

Zpracovatel: *Alena Saydueva Knapová*

98. Mohu si vzít do péče mladšího sourozence, který je stále v domově?

Ano, můžeš, pokud splníš veškeré podmínky, které je nutné splnit pro danou formu tzv. **náhradní rodinné péče**, která se upřednostňuje před péčí ústavní. Vzhledem k situaci, která je uvedena v otázce, by bylo nejvhodnější **poručenství či svěření tvého sourozence do tvj péče**. Zpravidla pak máš **nárok na dávku pěstounské péče**. Vzhledem k tomu, že svému sourozenci v podstatě nahrazuješ rodiče, je třeba splňovat jisté předpoklady a vlastnosti týkající se péče o dítě.

Zpracovatel: *Alena Saydueva Knapová*

MOJE DOKLADY A ORGANIZAČNÍ VĚCI

99. Jaké osobní doklady musím mít? A jak je získám?

Osobní doklady neboli průkazy totožnosti slouží hlavně k prokázání totožnosti, pro cestování do zahraničí nebo pro oprávnění k nějaké činnosti. Základními osobními doklady jsou občanský průkaz, cestovní pas a řidičský průkaz. Ne všechny však musíš mít.

Občanský průkaz musíš mít od svých 15. narozenin, pokud jsi občanem České republiky a máš zde trvalý pobyt. Vyřídit si ho můžeš u obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo v Praze u úřadu jednotlivých městských částí Praha 1 až 22 (nezáleží na místě tvého trvalého pobytu) a nejpozději do 30 dnů budeš mít občanský průkaz hotový. V tomto případě je to zdarma. Pokud potřebuješ získat občanský průkaz rychleji, můžeš ho za poplatek dostat do 5 pracovních dnů nebo do 24 hodin. K vydání tvého prvního občanského průkazu budeš potřebovat rodný list nebo cestovní pas.

Mapu obecních úřadů s rozšířenou působností najdeš zde: <https://www.mdcz.cz/orp>.

Pokud chceš cestovat do zahraničí, musíš mít platný cestovní doklad. Při cestě do některých států (hlavně států Evropské unie, ale i některých jiných) ti postačí občanský průkaz. Mimo tyto státy musíš mít cestovní pas. Ten si, stejně jako občanský průkaz, můžeš vyřídit u obecního úřadu s rozšířenou působností nebo u úřadů jednotlivých městských částí Prahy. K žádosti budeš potřebovat předložit doklad totožnosti (pokud už ho máš, tak občanský průkaz), a pokud ho nemáš, pak rodný list nebo jiný úřední doklad, na kterém je tvé celé jméno, datum narození a rodné číslo.

Podrobné informace o cestovních pasech najdeš zde: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Pokud chceš řídit auto, skútr, motorku či jiné vozidlo, musíš k tomu mít řidičský průkaz. Abys mohl získat řidičský průkaz, musí ti být 18 let a nejprve musíš úspěšně složit závěrečnou zkoušku v autoškole. Také o tento doklad si můžeš zažádat na obecním úřadu s rozšířenou působností nebo

úřadech městských částí v Praze. S sebou si musíš přinést platný doklad totožnosti (typicky občanský průkaz), posudek o zdravotní způsobilosti a doklad o úspěšném zvládnutí zkoušky v autoškolě, který nesmí být starší než 6 měsíců.

Podrobné informace o řidičských průkazech najdeš zde: <https://www.mdcr.cz/Zivotni-situace/Ridicске-prukazy/Cesky-RP>

Zpracovatel: *Mária Kopecká*

100. Jak si zařídit občanský průkaz a k čemu všemu ho potřebuju?

O vydání občanského průkazu si můžeš zažádat u kteréhokoli **obecního úřadu obce s rozšířenou působností** nebo **v Praze u úřadu jednotlivých městských částí Praha 1 až 22**. Nezáleží přitom na místě tvého trvalého pobytu. Mapu obecních úřadů s rozšířenou působností najdeš zde: <https://www.mdcr.cz/orp>.

K vydání tvého prvního občanského průkazu budeš potřebovat **rodný list nebo cestovní pas**. Úřad, u kterého sis o občanský průkaz zažádal, ti ho vydá nejpozději do 30 dnů. V tomto případě je to zdarma. Pokud potřebuješ získat občanský průkaz rychleji, můžeš si zažádat o zrychlené vydání a ten bude hotový buď do 5 pracovních dnů anebo do 24 hodin (poplatek je buď 250, 500 nebo 1000 Kč). Tento „rychlý“ občanský průkaz si můžeš zařídit na výše uvedených úřadech, nebo také na pracovištích Ministerstva vnitra.

Občanský průkaz je důležitý doklad, který **prokazuje tvou totožnost, státní občanství a místo trvalého pobytu**. Potřebuješ ho také k různým úkonům, jako jsou volby, uzavření smlouvy, žádost o dávky, cestování do některých zemí nebo zřízení bankovního účtu. Proto je dobré si občanský průkaz pořídit co nejdříve a pečlivě ho chránit.

Kompletní informace o občanských průkazech najdeš zde: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Zpracovatel: *Mária Kopecká*

101. Jak můžu získat řidičský průkaz?

Řidičské oprávnění tě opravňuje k řízení motorového vozidla. Toto oprávnění prokážeš řidičským průkazem. Toto oprávnění ti bude uděleno, pokud splníš podmínky stanovené zákonem o silničním provozu a pokud splnění těchto podmínek prokážeš. Zákonnými podmínkami jsou např.:

Dosažení minimálního roku věku pro řidičské oprávnění dané skupiny

Záleží, o kterou skupinu vozidel se jedná. Pokud se jedná o běžný automobil (nejvyšší povolená hmotnost je 3 500 kg a je určené pro přepravu maximálně 8 osob a řidiče), je věkovou hranicí 18 let.

Pokud bys ale chtěl/a řídit auto už od svých 15 let, můžeš, ale platí zde omezení – motorové vozidlo nesmí převyšovat rychlost 45 km/h.

Zdravotní a odborná způsobilost vyžadovaná pro jednotlivé skupiny řidičského oprávnění

Zdravotní způsobilostí k řízení motorových vozidel je tělesná a duševní schopnost řídit vozidlo. Toto posoudí tvůj praktický lékař po lékařské kontrole.

Odborná způsobilost k řízení motorových vozidel znamená úspěšné absolvování výuky a výcviku v autoškole. To obsahuje i složení závěrečné zkoušky, která se skládá z teoretické části (otázky týkající se pravidel silničního provozu) a praktické části (zkušební jízda). Cenu za absolvování výuky a výcviku si stanoví každá autoškola sama a mají ji většinou zveřejněnou na svých webových stránkách.

Obvyklé bydliště na území České republiky nebo studium v délce alespoň šesti měsíců na území České republiky

Při žádání o vydání řidičského oprávnění nesmíš být ve výkonu sankce či trestu zákazu činnosti řídit motorová vozidla. Také nesmíš mít zaznamenáno dvanáct bodů v registru řidičů a nesmíš být držitelem platného řidičského oprávnění uděleného jiným členským státem.

Řidičský průkaz (prokazující získání řidičského oprávnění) ti vydá, za splnění všech podmínek, obecní úřad s rozšířenou působností (např. městský úřad nebo magistrát). K vydání řidičského průkazu musíš předložit platný doklad totožnosti (např. občanský průkaz nebo cestovní pas), průkazovou fotografii a žádost o vydání řidičského průkazu (kterou obdržíš u odbavovací přepážky registru řidičů u příslušného úřadu). Musíš předložit také posudek o zdravotní způsobilosti vydaný praktickým lékařem a dále doklad o odborné způsobilosti, tj. doklad o úspěšném složení zkoušky po absolvování autoškoly. O vydání řidičského průkazu můžeš žádat osobně či elektronicky prostřednictvím datové schránky.

Jsi povinen zaplatit poplatek za vydání řidičského průkazu, který činí 200 Kč, pokud jde o poprvé udělené řidičské oprávnění. Řidičský průkaz ti pak je vydán ve lhůtě do dvaceti dnů.

Zpracovatel: *Tereza Hamplová*

102. Jaké doklady potřebuji k otevření bankovního účtu?

To **záleží na tom, jakou banku si zvolíš**, protože každá banka má vlastní pravidla. Asi v každé bance ale budou potřebovat tvůj občanský průkaz. **Některé banky vyžadují ještě jeden další doklad s osobními údaji** (např. rodný list, cestovní pas, řidičský průkaz). Pokud ti ještě nebylo 18 let, některé banky mohou chtít, aby s tebou byl i tvůj zákonný zástupce.

Zpracovatel: *Mária Kopecká*

103. Kdo může chtít kopírovat nebo půjčit mé doklady, a kdy mám zpozornět?

Na své doklady musíš být opatrný a hlídat si, aby se nedostaly k někomu, kdo by je mohl zneužít. Pokud si je chce někdo zkopírovat nebo půjčit, musíš důkladně zvážit, jestli na to má právo.

Obecně platí, že kopie tvých osobních dokladů si někdo smí pořídit jen ve výjimečných případech. Možnosti a pravidla pro vytváření kopií osobních dokladů nebo veřejných listin jsou upravená zákonem. V dnešní době, kdy jsou k dispozici pokročilé technologické možnosti umožňující vytvořit kopii

prakticky nerozeznatelnou od originálu, roste taky počet lidí, kteří chtějí tyhle možnosti zneužít. Pamatuj si dvě výjimky, kdy je možné si kopie dokladů pořizovat a uchovávat. Těmi výjimkami jsou případy, kdy pořízení kopie vyžaduje jiný zákon, nebo pokud dal držitel dokladu souhlas. Podobná ochrana a pravidla obezřetnosti platí pro i pro kopie veřejných listin jako je **rodný list, oddací list, úmrtní list** atd.

Ten, kdo si přeje pořídit kopii tvého dokladu, musí prokázat existenci tzv. vážného důvodu. Tedy, musí tě přesvědčit, že pořízení dokladu je opravdu nutné. Před předložením dokladu k pořízení kopie je vždycky dobré si ověřit, zda je požadavek oprávněný.

Kopírování dokladů je obecně možné v následujících případech:

- 1. Ze strany úřadů:** Určité orgány veřejné moci mohou vyžadovat kopie dokladů například při vyřizování úředních záležitostí.
- 2. Zaměstnavatelé:** Zaměstnavatelé mohou vyžadovat kopie dokladů při nástupu do zaměstnání z důvodu ověření totožnosti.
- 3. Banka, pojišťovna:** Při otevírání bankovního účtu jsi vyzván k poskytnutí kopie dokladů z důvodu ověření identity a splnění opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Žádosti o pořízení kopie, u kterých si musíš dát pozor:

- 1. Bez odůvodnění:** Pokud někdo žádá o kopii dokladu bez toho, aby byl schopen jasně vysvětlit, proč je to nutné, nebo pokud se zdá, že jeho důvody jsou nepřiměřené.
- 2. Nedůvěryhodné osoby:** Pokud člověka, který si chce udělat kopie tvých dokladů neznáš, nebo neznáš organizaci pro kterou pracují, je vhodné být opatrný a pokusit se ověřit si, že požadavek je namístě. To platí taky v případě, kdy máš pochybnosti o tom, že daný člověk skutečně pracuje pro organizaci, kterou uvádí (někdo může třeba tvrdit, že pracuje pro státní instituci, přitom ale mluví s mnoha gramatickými chybami a tlačí na tebe).
- 3. Online žádosti:** Při online žádostech o kopie osobních dokladů je nutno se ujistit, že se jedná o důvěryhodný a zabezpečený způsob předávání informací (ověř si bezpečnost také online připojení).

Mysli na to, že každý případ žádosti o kopii osobního dokladu si zaslouží tvou pozornost a opatrnost.

Pořizování kopií občanských průkazů a cestovních dokladů je upraveno v zákoně č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech a v zákoně č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech.

Zpracovatel: *Monika Křižánková*

104. Co je to rodné číslo a kde ho najdu?

Rodné číslo je desetimístné číslo, které je tobě a **každému člověku přiděleno při narození. Každý z nás má jiné rodné číslo, díky kterému se identifikujeme.** Skládá se z deseti číslic, dělitelných 11 beze zbytku, kdy prvních šest číslic označuje datum narození ve formátu RRMMDD (kde RR je poslední dvoučíslí roku, MM je měsíc, u žen zvýšený o 50 a DD je den). Druhá část rodného čísla uvedená za lomítkem je tvořena čtyřmi náhodnými číslicemi, které slouží k rozlišení osob se stejným datem narození. **Rodné číslo je důležité pro různé úřední úkony, jako je vydání občanského průkazu, cestovního pasu, řidičského průkazu nebo přihlášení k veřejnému zdravotnímu pojištění.**

Rodné číslo **najdeš na zadní straně občanského průkazu nebo na svém rodném listu.**

Zpracovatel: *Mária Kopecká*

105. Jak získat rodný list nebo kopii rodného listu?

První český rodný list dostaneš ihned po narození, kdy jsi zapsán/a do takzvané matriky. Je to důležitý doklad, který **prokazuje tvoji totožnost, tvé místo narození a uvádí tvé rodiče.**

Pokud potřebuješ rodný list nebo jeho kopii, můžeš si ho **vyžádat na matričním úřadě v obci, ve které ses narodil/a**, a která tě tak eviduje ve své matrice. Můžeš tak udělat **osobně, písemně poštou nebo elektronicky datovou schránkou.** Pro získání rodného listu je potřeba **předložit vyplněnou žádost** (není stanovena přesná forma, některé matriky mají na

svém webu vzorové formuláře), **doklad totožnosti** (např. občanský průkaz, cestovní pas, řidičský průkaz), **vědět svoje datum a místo narození a zaplatit poplatek 100 Kč.**

Matriční úřad ti pak **vydá rodný list nejpozději do 30 dnů od podání žádosti.** Obvykle to ale bývá dříve. Podrobné informace pak najdeš zde: <https://www.mvcr.cz/clanek/vydavani-matricnich-dokladu-a-doslovných-vypisu-z-matricnich-knih.aspx>.

Zpracovatel: *Mária Kopecká*

106. Jak si zařídit zdravotní pojištění?

Pro získání zdravotního pojištění v České republice, které je povinné pro osoby s trvalým pobytem v zemi, si nejprve musíš **vybrat, u které pojišťovny chceš být pojištěn.** Zdravotní pojištění poskytují různé zdravotní pojišťovny, mezi které patří například Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky nebo Zaměstnanecká pojišťovna Škoda. Přehled a odkazy na zdravotní pojišťovny najdeš zde: <https://mzd.gov.cz/zdravotni-pojistovny-2/>. Můžeš se rozhodnout podle výhod, které ti pojišťovna nabízí, např. příspěvky na sportovní aktivity.

Proces přihlášení pak obvykle zahrnuje osobní návštěvu pobočky pojišťovny a **vyplnění formuláře s pracovníkem pojišťovny.**

Zdravotní pojištění slouží k hrazení nákladů spojených s lékařskou péčí, včetně návštěv u lékařů, léků, operací a pobytů v nemocnicích. I když většina zdravotních výkonů a léků je hrazena státem, některé poplatky se mohou vyskytnout. Pojistné za zdravotní pojištění jsou povinni platit zaměstnanci, OSVČ i osoby bez zdanitelných příjmů. Za některé osoby, jako jsou např. uchazeči o zaměstnání nebo studenti do 26 let, hradí pojistné stát.

Je důležité udržovat aktuální informace u své zdravotní pojišťovny a hlásit důležité změny v tvém životě. Zaměstnanci mají povinnost informovat své zaměstnavatele, ostatní hlásí změny sami přímo své zdravotní pojišťovně do 8 dnů. Změnu zdravotní pojišťovny lze provést jednou za 12 měsíců k 1. dni kalendářního pololetí. Přihlášku k nové pojišťovně je třeba podat nejpozději 3 měsíce před požadovaným datem změny. Podle termínu, kdy o změnu

požádáš, se staneš klientem nové pojišťovny buď k 1. červenci, pokud o přeregistraci požádáš mezi 1. lednem a 31. březnem; pokud o přeregistraci požádáš mezi 1. červencem a 30. zářím, staneš se klientem nové pojišťovny od 1. ledna.

Zpracovatel: *Monika Křížánková*

107. Co je to trestní rejstřík a jak zjistit, jestli v něm něco mám?

Trestním rejstříkem je evidence fyzických osob (tj. člověk) a osob právnických (např. obchodní korporace), které byly pravomocně odsouzeny soudy v trestním řízení. Nemusí se ale jednat pouze o soudy České republiky, ale za splnění určitých podmínek i o soudy cizozemské (pokud o uznání rozhodnutí cizozemského soudu rozhodl příslušný soud v České republice). Údaje o osobách, které byly pravomocně odsouzeny, se uchovávají 100 let od jejich narození. Uchovávají se i jiné skutečnosti, které jsou významné pro trestní řízení, např. informace o podmíněném zastavení trestního stíhání, informace o podmíněném odložení návrhu na potrestání či informace o odstoupení od trestního stíhání.

Evidenci vede organizační složka státu, tj. Rejstřík trestů, jehož fungování je podřízené Ministerstvu spravedlnosti.

Z evidence je možné dělat tzv. výpisy. Ty slouží k tomu, abys zjistil/a, jestli je o tobě veden nějaký záznam nebo ne. Výpisy prokazují tvoji bezúhonnost, což znamená, že jsi v minulosti nebyl/a odsouzen/a za trestný čin. Výpisy se předkládají např. při nástupu do nového zaměstnání, když si chce zaměstnavatel ověřit, zda jsi jakožto nastupující zaměstnanec osobou bezúhonnou.

Výpis z evidence Rejstříku trestů můžeš získat elektronicky či osobně. Pokud jsi držitelem datové schránky, můžeš svůj výpis z evidence Rejstříku trestů získat kdykoliv a zdarma. Tato služba je bezplatně dostupná na Portálu veřejné správy (www.gov.cz) a je elektronickou obdobou výpisu, který je ale možné za poplatek ve výši 100 Kč získat v papírové podobě na kterémkoliv z kontaktních míst Czech POINT.

Žádost o výpis z evidence Rejstříku trestů můžeš podat i osobně, a to přímo u Rejstříku trestů či na kterémkoliv z kontaktních míst Czech POINT, ale také např. na obecním či městském úřadě. V zahraničí můžeš výpis z evidence získat na zastupitelských úřadech České republiky. Při osobní žádosti o výpis z evidence Rejstříku trestů je potřeba prokázat svou totožnost dokladem totožnosti (např. občanským průkazem nebo cestovním pasem).

Žádost za tebe může podat i někdo jiný, ale musíš ho k tomu zplnomocnit. Zmocněnec (osoba, kterou jsi zplnomocnil/a) pak při osobním podávání žádosti předkládá svůj doklad totožnosti a plnou moc. Plná moc musí obsahovat přesnou identifikaci tebe (zmocnitele) a zmocněnce, dále rozsah plné moci, tj. k čemu zmocněnce zmocňuješ (v tomto případě se tedy bude jednat o zmocnění k podání žádosti a k převzetí výpisu z evidence Rejstříku trestů), datum a podpis zmocnitele (potažmo i zmocněnce). Podpis musí být vždy úředně ověřen.

Zpracovatel: *Tereza Hamplová*

108. Jak se přihlásit k trvalému pobytu?

Místo svého trvalého pobytu nahlásíš v místě tohoto trvalého pobytu na obecním úřadě. V Praze a v tzv. územně členěných statutárních městech pak, kde není jeden obecní úřad, můžeš nahlášení provést na úřadech městských částí nebo městských obvodů. Pro vyřízení trvalého pobytu je nutné přijít na příslušný úřad **osobně**, elektronická cesta není možná. Při ohlášení je potřeba vyplnit a podepsat **Přihlašovací lístek k trvalému pobytu**, který je k dispozici na daném úřadě. Dále musíš předložit občanský průkaz nebo jiný doklad (např. rodný list). Také musíš doložit, že máš právo užívat daný byt nebo dům (např. nájemní smlouvu) nebo písemné potvrzení oprávněné osoby s úředně ověřeným podpisem o souhlasu s ohlášením změny místa trvalého pobytu. Poplatek za změnu trvalého pobytu činí 50 Kč. Po vyřízení všech formalit bude místo trvalého pobytu zapsáno do evidenčního systému obyvatel do 3 dnů.

Na místě, kde máš trvalý pobyt, nemusíš zůstat pořád. Stejně tak není nutné, aby sis měnil trvalý pobyt při každém stěhování na nové místo. Informace o adrese trvalého pobytu slouží pouze k evidenčním účelům, z přihlášení k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k nemovitosti. **Údaj o**

trvalém pobytu je ale důležitý, neboť na tuto adresu ti budou doručovány dokumenty od úřadů a soudů. Musíš proto zajistit, aby se k tobě z místa, kde máš trvalý pobyt, vždycky všechna pošta včas dostala.

Zpracovatel: *Monika Křížánková*

109. Co je to elektronická identita a jak ji získat?

Elektronická identita je jakýsi **virtuální občanský průkaz**, který ti umožní jednoznačně se identifikovat v online prostředí. Je to unikátní identifikační údaj, který dokazuje, že jsi to právě ty a nikdo jiný. S touto identitou se můžeš snadno přihlásit do různých online portálů státní a veřejné správy, což ti ušetří spoustu času, protože můžeš vyřizovat věci z pohodlí svého oblíbeného místa.

Máš několik možností, jak elektronickou identitu získat:

1. Pokud používáš internetové bankovníctví, pravděpodobně už máš i elektronickou identitu.
2. Můžeš si ji založit pomocí Mobilního klíče.
3. Další možností je vytvoření účtu MojeID.
4. Elektronickou identitu můžeš také získat prostřednictvím datové schránky.

Podrobné návody, jak si identitu občana pomocí výše uvedených nástrojů založit, najdeš na adrese: <https://www.identitaobcana.cz/>.

Zpracovatel: *Monika Křížánková*

110. Co když potřebuji sociální dávky, jak je zažádat?

Veškeré informace o dávkách nalezneš na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí – www.mpsv.cz.

Najdeš tady **informace k dávkám státní sociální podpory** (přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné), **dávkám pomoci v hmotné nouzi** (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc), **náhradnímu výživnému a další.**

Pokud si chceš orientačně zjistit, na jaké dávky a v jaké výši máš nárok, můžeš využít aplikaci Sociální poradce (uradprace.cz) <https://www.uradprace.cz/web/cz/socialni-poradce>.

Žádost o dávku vyřizují krajské pobočky Úřadu práce. Tuto žádost musíš podat na předepsaném tiskopisu, což je formulář, který musíš vyplnit. Formuláře žádostí jsou v elektronické podobě k dispozici na <https://www.mpsv.cz/web/cz/formulare#statni-socialni-podpora>.

V případě nejasností se můžete obrátit na Callcentrum Úřadu práce 800 779 900.

Zpracovatel: *Tereza Patočková*

111. Jak si zařídit mobilní telefon nebo internet?

Pokud si chceš **zřídit mobilní telefon nebo internet**, je nutné si nejprve **vybrat mobilního operátora a poskytovatele internetových služeb**.

V ČR se mezi nejznámější řadí například:

- O2 (<https://www.o2.cz/osobni/internet>)
- T-Mobile (<https://www.t-mobile.cz/internet>)
- Vodafone (<https://www.vodafone.cz/internet/>)

Pozor – ne každý operátor má zavedené služby všude po České republice a je možné, že tebou požadovanou službu v oblasti tvého bydliště neposkytuje. Tyto informace získáš na internetu nebo na pobočce daného poskytovatele.

Operátoři poskytují několik služeb – je možné si buď předplatit měsíční služby (mobilní data, volání a SMS) v určitém limitu (tzv. paušál) a platit daný fixní paušál bez ohledu na to, zda dané služby v měsíci využiješ, nebo si vybrat předplacené karty, u kterých si nabiješ kredit a platíš jen tolik, kolik reálně využiješ.

Všechny služby můžeš objednat přes webové stránky operátorů nebo poskytovatelů nebo si vše zařídit osobně na pobočce, kde ti poradí školený

pracovník. Každý operátor nebo poskytovatel má zřízenou i zákaznickou linku, kde se můžeš zeptat na další informace.

Nemusíš mít zřízený mobilní telefon u stejné společnosti jako internet, ale většina poskytovatelů nabízí výhodné balíčky tarifů do mobilu a výhodné ceny internetu domů a další služby. Je vhodné to neuspěchat a zjistit si informace a možnosti, co nabízí poskytovatelé a mobilní operátoři a následně vybrat to, co je pro tebe nejlepší.

Zpracovatel: *Anežka Selingerová*

112. Co když potřebuji cestovat do zahraničí? Jak si zařídit pas?

Pokud plánuješ cestovat do zahraničí mimo Evropskou unii a Schengenský prostor, potřebuješ cestovní pas. Pokud cestuješ pouze do zemí Evropské unie, vystačíš si jen s občanským průkazem. Než se vydáš na cestu, je dobré zkontrolovat, zda je pro danou destinaci **vyžadován cestovní pas, nebo jestli postačuje občanský průkaz**. Informace o potřebných cestovních dokladech pro konkrétní zemi najdeš na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí: https://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/podminky_vycestovani_z_cr/cestovni_doklady.html

Pro získání cestovního pasu navštiv kterýkoliv obecní úřad obce s rozšířenou působností. Při žádosti o pas předlož občanský průkaz a další potřebné doklady, jako je například rodný list. Žádné formuláře vyplňovat nemusíš, stačí předložit potřebné dokumenty a nechat si pořídit pasovou fotografii přímo na místě.

Úředníci ověří tvoje údaje v informačním systému evidence obyvatel, a pokud je vše v pořádku, pořídí tvé biometrické údaje včetně fotografie a otisků prstů (pokud jsi starší než 12 let). Poté dostaneš žádost k podpisu a zaplatíš správní poplatek ve výši 600 Kč. Cestovní pas by ti měl být vydán do 30 dnů od podání žádosti. Pokud ho potřebuješ rychleji, můžeš si za příplatek zajistit urychlené vyhotovení. Pokud jsi starší než 18 let, pas ti bude platit 10 let, než si budeš muset vyřídit nový.

Zpracovatel: *Monika Křížánková*

113. Kdo je notář a kdy ho mohu potřebovat?

Notář je právník pověřený výkonem notářského úřadu.

Notář vykonává funkci soudního komisaře v dědickém (pozůstalostním) řízení, sepisuje veřejné listiny, přijímá listiny a peníze do notářské úschovy a vykonává další činnosti jako je např. sepisování smluv.

Na notáře se můžeš obrátit např. pokud potřebuješ sepsat závěť, uzavřít předmanželskou smlouvu nebo založit s.r.o.

Seznam notářů a základní informace k notářským službám nalezneš na webových stránkách Notářské komory – www.nkcr.cz.

Zpracovatel: *Tereza Patočková*

114. Jak mohu změnit své jméno nebo příjmení?

Jméno, popřípadě jména, nebo příjmení si můžeš změnit. Pokud bys chtěl/a změnit své jméno/příjmení, musíš podat písemnou žádost na matriční úřad místně příslušný podle tvého trvalého bydliště.

Změna příjmení ti bude povolena zejména, pokud máš hanlivé nebo směšné příjmení anebo pokud pro to máš vážný důvod. Změna jména a příjmení se také provádí v souvislosti se změnou pohlaví, a to na neutrální jméno, pokud jsi zahájil/a léčbu pro změnu pohlaví, nebo na jiné jméno a příjmení, pokud jsi léčbu pro změnu pohlaví dokončil/a.

Žádost o povolení změny jména nebo příjmení musí obsahovat.

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, případně datum a místo uzavření manželství nebo vzniku partnerství žadatele,
- b) rodné číslo,
- c) tvé místo trvalého pobytu,
- d) jméno, popřípadě jména, nebo příjmení, které sis zvolil/a,
- e) údaj o tvém státním občanství
- f) odůvodnění.

K žádosti se přikládá rodný list, doklad o místu trvalého pobytu a státním občanství.

Správný poplatek činí 200 Kč v případě hanlivého nebo směšného příjmení, 300 Kč v případě cizojazyčného příjmení nebo změně na dřívější příjmení a 3 000 Kč v případě změny jména nebo příjmení v ostatních případech. Od poplatku je osvobozena změna jména a příjmení osoby v případě změny pohlaví.

Příslušný matriční úřad je povinen rozhodnout ve věci do 30 dnů od zahájení řízení; ve zvláště složitých případech rozhodne nejdéle do 60 dnů.

Bližší informace nalezneš na webových stránkách Ministerstva vnitra <https://www.mvcr.cz/clanek/jmena-a-prijmeni-zmena-jmena-a-prijmeni.aspx>.

Přesná pravidla pro změnu jména příjmení najdeš v § 72 a násl. zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

Zpracovatel: *Tereza Patočková*

115. Co když potřebuji úředně ověřit dokumenty?

Úředně ověřit dokumenty (ověřit podpis nebo udělat ověřenou kopii) můžeš na jakékoli **poště, která má přepážku Czechpoint, na obecním úřadě nebo u notáře. Ověření na poště a obecním úřadě je levnější než u notáře.** Pro ověření podpisu budeš potřebovat **doklad totožnosti** (občanku nebo pas) a **dokument, který podepisuješ**. Dokument podepíšeš před člověkem, který podpis ověřuje, nepodepisuj ho dopředu. Pokud bys dokument již podepsal, bylo by možné jen uznat podpis za vlastní – v takovém případě je ověřeno, že jsi dokument podepsal ty, ale není ověřeno kdy, což může někdy vadit. **Pokud potřebuješ ověřenou kopii, doklad totožnosti nepotřebuješ.** Musíš mít ale s sebou **originál dokumentu**, který chceš ověřit. Jeho **kopie nestačí**. Pokud potřebuješ ověřit hodně podpisů nebo udělat hodně ověřených kopií, je lepší se dopředu domluvit, aby na tebe měli dost času.

Zpracovatel: *Jitka Kadlčíková*

116. Kde získám informace o svých právech a povinnostech jako občan?

Pokud potřebuješ získat informace o svých právech a povinnostech jako občan, můžeš se obrátit na **občanské poradny**, které ti poradí s tvými problémy. Existuje také **řada neziskových organizací**, které ti mohou **poskytnout obecné poradenství**, případně poradenství zaměřené na nějakou oblast tvých práv a povinností.

Pokud potřebuješ získat **právní poradenství**, můžeš se obrátit také na příslušné **profesní komory**, a to zejména **Exekutorskou komoru** (www.ekcr.cz), která má zřízenou **bezplatnou právní poradnu** nebo můžeš požádat o **bezplatnou právní pomoc Českou advokátní komoru** (www.cak.cz).

Zpracovatel: *Alena Saydueva Knapová*

SEZNAM AUTORŮ

Koordinace, kontakt za advokáty:

JUDr. Michala Plachká, LL.M. ev. č. ČAK 16754

Autoři odpovědí:

Mgr. Petra Kočí ev. č. ČAK 18703

Mgr. Tereza Hamplová ev. č. ČAK 20548

Mgr. Denisa Vaňková ev. č. ČAK 46626

JUDr. Tereza Patočková

Mgr. Anežka Selingerová ev. č. ČAK 45854

Mgr. Tereza Koukalová ev. č. ČAK 21029

Mgr. Matěj Potměšil ev. č. ČAK 18379

Kristina Navrátilová (M.Potměšil)

Mgr. Zuzana Pavelková ev. č. ČAK 20487

JUDr. Kateřina Demová, Ph.D. ev. č. ČAK 16788

Mgr. Klára Gottwaldová, MBA ev. č. ČAK 14561

Mgr. Eva Ostruszka Klusová ev. č. ČAK 16413

JUDr. Jiří Matzner, Ph.D., LL.M. ev. č. ČAK 09724

JUDr. Edita Bolková ev. č. ČAK 17348

Mgr. Michaela Harudová ev. č. ČAK 20218

Mgr. Jitka Kadlčíková ev. č. ČAK 11549

Mgr. Alena Saydueva Knapová ev. č. ČAK 18723

Mgr. Hana Erbsová ev. č. ČAK 18052

JUDr. Barbora Karetová, Ph.D. ev. č. ČAK 16724

Mgr. Mária Kopecká ev. č. ČAK 17760

Mgr. et Mgr. Monika Křížánková ev. č. ČAK 20242